

Jalostuksen tavoiteohjelma vuosiksi 2010–2013 Karkeakarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat

Hyväksytty Suomen Mäyräkoiraliiton SML – Finska Taxklubben FTK ry:n
liittokokouksessa 9.8.2009

Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 27.10.2009

Sisällysluettelo

1 – Yhteenveto	3
2 – Rotu, sen historia ja olemus	5
2.1 Mäyräkoiran historia	5
2.1.1 Mäyräkoiran tulo Suomeen	6
2.2 Rotumääritelmä	7
2.3 Käyttötarkoitus	7
2.3.1 Koemuotojen kehityksestä	8
3 – Rotujärjestö	9
3.1 Suomen Mäyräkoiraliitto	9
3.2 Organisaatio	10
3.3 Jalostuksen tavoiteohjelma	10
3.4 PEVISA	10
3.5 Yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen	11
4 – Nykytilanne	12
4.1 Populaation koko ja rakenne	12
4.2 Käytetyimmät urokset	13
4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet	16
4.3.1 Luonne	16
4.3.2 Käyttöominaisuudet	16
4.3.3 Muut harrastuslajit	17
4.4 Terveys	18
4.4.1 Silmäsairaudet	18
4.4.2 Patellaluksaatio = polvilumpion sijoiltaanmeno	18
4.4.2 Selkäongelmat	19
4.4.3 Epilepsia	19
4.4.4 Lisääntymiskyky	19
4.4.5 Tilanne ja suositukset muissa maissa	20
4.5 Ulkomuoto	20
4.5.1 Ulkomuodon arvioiminen jalostusta varten	21
4.5.1.1 Näyttelyt	22
4.5.1.2 Jalostustarkastukset	22
4.5.2 Rekisteriohjeen määräykset	22
4.5.2 Koko- ja karvanlaatumuunnosten risteyttämistä koskevat säännöt	23
5 – Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta	23
5.1 Populaatio ja sen tila	23
5.2 Luonne	23
5.3 Käyttöominaisuudet	23
5.4 Terveys	23
5.5 Ulkomuoto	23
6 – Jalostuksen tavoitteet ja strategiat	24
6.1 Visio	24
6.2 Rotujärjestön tavoitteet ja strategiat	24
6.2.1 Populaation kokonaistilanne ja rakenne	24
6.2.2 Luonne	24
6.2.3 Käyttöominaisuudet	24
6.2.4 Terveys	24
6.2.5 Ulkomuoto	24
6.2.6 Yhteenveto rotujärjestön strategiasta	24
6.3 SWOT-analyysi	26
6.4 Riskien hallinta	27
6.5 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi	28
7 – Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta	28
8 – Lähteet	29
9 – Liitteet	
9.1 Rotumääritelmä	
9.2 Mäyräkoirien sairaudet	
9.3 Mäyräkoirien rekisteröintiohje	
9.4 Jalostustoimikunnan tehtävät ja työnjako	
9.5 Jalostus-/jälkeläistarkastusten järjestäminen	
9.6 Jalostusohjesääntö	

1 – Yhteenveto

Mäyräkoirat kehitettiin keskiajalla nykyisen Saksan ja Itävallan alueella maan alla ja maan päällä tapahtuvaa metsästystä varten. Manner-Euroopassa kasvatetaan mäyräkoiria kolmena koko- ja kolmena karvanlaatu-muunnoksena. Angloamerikkalaisessa maailmassa kokomuunnoksia on kaksi, alle viisikiloiset pienoismäyräkoirat ja yli viisikiloiset normaalikokoiset.

Alkumäyräkoira oli lyhytkarvainen. Muut karvanlaatu-muunnokset kehitettiin siitä risteyttämällä viiriäiskoiran, terriereiden ja pinsereiden kanssa. Normaalikokoisia mäyräkoiria on käytetty ja käytetään yhä mäyrän ja muiden pienpetojen luolapyyntiin. Myös pienten hirvieläinten ajattaminen mäyräkoiralla on kasvattanut suosiotaan.

Pienoismäyräkoirat kehitettiin normaalikokoisista kokoon perustuneella jalostusvalinnalla kaniinien ja maatilojen tuhoeläinten kolopyyntiin.

Suurin osa mäyräkoirista kokoon ja karvanlaatuun katsomatta toimii nykyisin seura- ja harrastuskoirina.

Mäyräkoirien kasvatus alkoi Suomessa järjestelmällisesti vasta sotien jälkeen. Rotujärjestö, *Finska Taxklubben – Suomen Mäyräkoirakerho rf*, perustettiin 1947. Nykyisin rotujärjestön nimi on *Suomen Mäyräkoiraliitto ry – Finska Taxklubben rf*. Sen jäsenmäärä on kasvanut tasaisesti. Vuonna 2007 jäseniä oli jo yli 3000.

Suomen Mäyräkoiraliittoon kuuluu 19 paikallisyhdistystä, jotka huolehtivat pääosin koe- ja näyttelytoiminnan pyörittämisestä. Liittokokous järjestetään kaksi kertaa vuodessa.

Suomen Mäyräkoiraliiton kotimainen kattojärjestö on *Suomen Kennelliitto, SKL*, jonka kansainvälinen kattojärjestö on puolestaan *Federation Internationale Cynologique, FCI*. Rotujärjestö on maailman mäyräkoiraliiton, *Welt Union Teckelin (WUT)* jäsen.

Karkeakarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat ovat parhaimmillaan aitoja mäyräkoiria pienoiskoossa. Ne ovat reippaita ja riistasta kiinnostuneita perhekoiria, joiden kanssa voi harrastaa ajo- ja jäljestyskokeita ja koiranäyttelyitä. Karkeakarvaiset pienoismäyräkoirat ovat suosittuja Keski-Euroopan maissa ja Skandinaviassa.

Karkeakarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat muodostavat toiseksi pienimmän jalostuspopulaatiomme. Niiden suosio on kuitenkin kasvanut tasaisesti 20 vuoden ajan.

Vilkastuneesta kasvatustoiminnasta huolimatta pentutarjonta ei ole kyennyt tyydyttämään kysyntää. Tehollinen vuosittainen kannankoko lähenee sataa.

Valistuksesta huolimatta jalostusmatadoreja on edelleen. Jalostuksellisten karikoiden välttämiseksi jalostusmatadorien käyttö olisi saatava loppumaan. Myös nykyistä useampia narttuja ja uroksia olisi saatava mukaan jalostukseen ja populaatioon olisi saatava vieläkin lisää volyyymia.

Vuosittain syntyy noin 150 pentua. Nuorimmasta, vuosien 2003–2007 ikäluokasta on jalostukseen käytettyjen narttujen osuus rekisteröidyistä 16 %, urosten 9 %. Tavoitteena on vuosina 2009–2013 pitää populaation keskimääräinen sukusiitosprosentti alle 2,5 % ja nostaa rekisteröintejä siten, että tarjonta vastaisi paremmin kysyntää ja tehollinen kannankoko vakiintuisi yli sadan.

Plussat & miinukset

- +
- + kasvava suosio ja kanta
  - + välttävä tehollinen kannankoko
  - + erittäin hyvä ulkomuoto
-
- keskimääräinen sukusiitosaste korkeahko
  - jalostukseen käytetään aivan liian harvoja uroksia eli urosten ylikäyttöä
  - ainoastaan pienellä osalla kannasta on näyttöä käyttöominaisuuksien olemassaolosta
  - kannan kokoon nähden liian harvoja koiria selkäkuvataan
  - vaikeasti kalkkeutuneita yksilöitä runsaasti
  - kaihia esiintyy vastustamisohjelmasta huolimatta

Tavoitteiksi 2010–2013

- **Urosten liikakäyttöä ja kasvattajien selkäkuvauksaktiivisuuden kehittymistä seurataan. Urosten jälkeläisten enimmäismääräksi asetetaan 41 pentua. Vuosittain selkäkuvataan vähintään kaksikymmentä (20) prosenttia vuotuisesta rekisteröintimäärästä sisältäen kaikki jalostukseen käytettävät kotimaiset koirat. Jos toivottavaa kehitystä ei tapahdu, esitetään urosten jälkeläisrajoituksia ja selkäkuvauksia PEVISA-ohjelmaan 2014 alkaen.**
- **Rekisteröintien vuosittaiseksi keskiarvoksi 150–170, tehollinen kannankoko tasolle 100 ja yli**
- **Kokeissa käyvien koirien osuus kasvatetaan 10 prosenttiin**
- **Keskimääräinen sukusiitosaste painetaan alle 2,5 prosentin**

Pitkällä tähtäyksellä elinkelpoinen jalostuspohja edellyttää, että jalostusmateriaalia – etenkin uroksia – käytetään mahdollisimman laajasti. Karkeakarvaisten pienoismäyräkoirien enimmäisjälkeläismäärää 41 pentua (= 5 % vuosien 2004–2008 rekisteröinneistä) ei saa ylittää. Vaihtoehtona on jälkeläisrajoitusten kirjaaminen PEVISA-ohjelmaan.

Rotumääritelmä kuvaa mäyräkoiran ystävälliseksi, tasapainoiseksi, sitkeäksi ja monipuoliseksi metsästyskoiraksi. Karkeakarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien luonteista ja käyttöominaisuuksista on varsin niukasti todennettua tietoa. Kasvattajia kannustetaan osallistumaan koirineen luonnetesteihin ja käyttökokeisiin.

Suomen Mäyräkoiraliitto on hyväksynyt uuden pienoismäyräkoirien käyttötaimuskokeen säännöt, ja koe on käytettävissä jo 2009. Sen, muiden koemuotojen ja luonnetestien avulla populaatiosta pyritään keräämään käyttö- ja luonneominaisuustietoja tehostetusti JTO-kaudella 2009–2013.

Suomalaisten karkeakarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien ulkomuoto on erinomainen. Kaikkien ikäluokien koiranäyttelyissä käyneistä koirista yli 75 prosenttia on saanut arvosanan *erittäin hyvä (EH)* tai *erinomainen (ERI)*.

Karkeakarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien suurimmat terveysongelmat ovat välilevytyrä ja piilevä perinnöllinen kaihi. Vaikka kliiniseen kaihiin on toistaiseksi sairastunut ainoastaan muutamia yksilöitä, on sairauden kantajia runsaasti. Vastustamisohjelma perustuu silmätarkastuksiin.

Osallistuminen rotujärjestön omaan, selkävauksiin perustuvaan välilevytyrän vastustamisohjelmaan on toistaiseksi ollut liian vähäistä luotettavien jalostuksellisten

johtopäätösten tekemistä ajatellen. Mikäli selkävauksimäärät jäävät kannustetoimista huolimatta vähäisiksi, esitetään selkävauksien viemistä PEVISA-ohjelmaan 2014 alkaen.

Jalostustoimikunta pyrkii terveysasioissa avoimempaan tiedonvaihtoon kasvattajien kanssa ja kehittää terveys- ja lisääntymistietojen keräämistä sekä tietokantojen ylläpitoa internetiä hyödyntäen.

Mäyräkoiran vahvuus on yhdeksässä erinäköisessä ja -kokoisessa muunnoksessa sekä monipuolisissa käyttöominaisuuksissa. Jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteena on säilyttää mäyräkoiran kaikki muunnokset elinvoimaisina, kestävinä ja suosittuina seura- ja harrastuskoirana.

2 – Rotu, sen historia ja olemus

2.1 Mäyräkoiran historia

Mäyräkoiran alkuperästä ei ole olemassa varmaa tietoa, mutta kylläkin useita teorioita. Arkeologisten löydösten perusteella lyhytraajaisia koiria on esiintynyt mm. nykyisen Egyptin sekä Perun ja Meksikon alueella jo 6000 vuotta sitten. Nämä koirat ovat todennäköisesti olleet vinttikoiratyypisten metsästyskoirien lyhytraajaisia, *kondrodystrofia*, muotoja.

Ajanlaskumme alun tienoilla, 100- ja 200-luvuilla Germaniassa, nykyisen Etelä-Saksan ja Itävallan alueella tiedetään esiintyneen koiria, jotka ovat arkeologisten löydösten perusteella muistuttaneet suuresti mäyräkoiria. Lyhytraajaiset koirat ovat todennäköisesti syntyneet mutaation tuloksena seudun pitkäraajaisista ajokoirista. Näitä ajokoiria pidetään mäyräkoiran esi-isinä ja Saksaa mäyräkoiran kotimaana. Siellä rotu sai tunnusomaisen muotonsa ja sieltä se levisi muualle maailmaan.

Saksasta muualle Eurooppaan levinnyt mäyräkoirakanta on pysynyt näihin päiviin saakka tyyplitään ja käyttöominaisuuksiltaan pitkälti alkuperäisen kaltaisena. Englantiin ja sieltä edelleen Australiaan sekä muihin brittiläisen imperiumin jäsenmaihin ja Pohjois-Amerikkaan levinneestä mäyräkoirasta sen sijaan on kehittynyt suuri koinen ja raskas seurakoira.

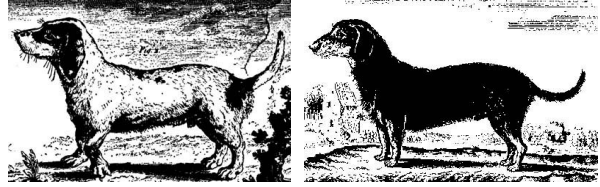
Kolme karvanlaatua, kolme kokoa

Kysymys kolmen eri karvanlaadun alkuperästä on vaikeampi. Ei tiedetä, ovatko kaikki kolme karvanlaatua kehittyneet mutaation kautta alkumäyräkoirasta, vai onko muut karvanlaadut kehitetty roturisteytysten avulla alkuperäisestä, lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta. Se tiedetään, että mäyräkoiran kehittämisen myöhäisemmissä vaiheissa roturisteytyksiä tehtiin runsaasti.

Du Fouilloux ja *Buffon* kuvaavat 1500-luvulla teoksissaan *La Venerie* ja *Histoire Naturelle* metsästystä koirien avulla. Kirjoissa kuvataan pienpetojen pyyntiä maanalaisiin luoliin tunkeutuvien koirien avulla.

Nämä koirat ovat mäyräkoirien esi-isiä. Mäyräkoiria käytettiin tuolloin, kuten nykyäänkin, sekä maan alla, että maan päällä tapahtuvaan metsästykseseen.

Aikakauden kirjallisuudessa mainitaan kaksi mäyräkoiramuunnosta, käyräraajainen ja suurempiraajainen. **Lyhytkarvaisen** alkumäyräkoiran karva oli nykyaikaista lyhyttä karvaa karkeampaa, pidempää ja tuuheampaa. **Pitkäkarvainen** mäyräkoira on rotuna vanhempi kuin yleensä otaksutaan. Keski-Saksassa *Anhalt-Dessaun hovissa* tiedetään eläneen jo 1700-luvulla hyvin riistaverinen sukulaanuskea ja musta-punainen pitkäkarvainen mäyräkoirakanta.

Suurimmat rakenteelliset puutteet, köyry selkä ja käyrät eturaajat, jalostettiin määrätietoisella työllä pois lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta Saksassa 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa ja värit vakiintuivat.

Myös **karkeakarvainen** mäyräkoira sai vakiintuneen muotonsa 1800-luvulla ja 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Sen luomiseen ja parantelemiseen jouduttiin käyttämään ainakin dandiedinmontinterrieriä ja paikallisia pinsereitä. Ehkä karkeakarvainen mäyräkoira sai niiltä tyyppillisen riistanvärinsä. Snautseri-, pinseri- ja terrieristeytyksistä peräisin olevien vieraiden piirteiden poistamiseksi on karkeakarvaisen mäyräkoiran jalostuksessa myöhemmin käytetty runsaasti lyhytkarvaisia mäyräkoiria. Lyhytkarvaiset mäyräkoirat liittyvät kiinteästi myös pitkäkarvaisen mäyräkoiran jalostuksen historiaan. Monet modernit pitkäkarvaiset suvut ovat saaneet Saksassa alkunsa lyhytkarvaisista vanhemmista.

Ensimmäinen epävirallinen rotumääritelmä julkaistiin vuonna 1879 ja vuonna 1888 perustettiin Saksan ensimmäinen mäyräkoirajärjestö, Berliiniin mäyräkoiraklubi. Vuonna 1890 ilmestyi ensimmäinen kantakirja, *Teckelstambuch*. Kantakirjaan pääsi 386 lyhytkarvaista, 3 karkeakarvaista ja 3 pitkäkarvaista mäyräkoiraa.

Ajatus pienikokoisten mäyräkoirien kehittämisestä kaniinimetsästykseen ja maatilojen jyrksijöiden hävittämiseen syntyi Saksassa 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. **Kaniinimäyräkoiraa** tavoiteltaessa syntyi kuitenkin myös yksilöitä, jotka olivat normaalikokoisia mäyräkoiria pienempiä mutta kaniinimäyräkoiria suurempia. Oli siis nimittävä vielä yksi kokoryhmä, **kääpiömäyräkoirat**.

Ensimmäiset kantakirjatut pienoismäyräkoirat löytyvät omana ryhmänä vuoden 1902 kantakirjasta. Kaikki yhdeksän koira olivat normaalikokoisista vanhemmista syntyneitä. Todennäköisesti pienikokoisia mäyräkoiria oli kuitenkin ollut olemassa jo aiemmin.

Jalostuksessa käytettiin aluksi apuna kääpiökoiraris- teytyksiä, jotka kuitenkin pilasivat ulkomuodon ja hävit- tivät metsästysominaisuudet. Niinpä palattiin koon perus- teella tapahtuvan jalostusvalinnan tielle. Sitkeällä työllä saatiin Saksassa luotua korkealaatuiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirakannat, mutta kasvatustyön ydinalue jäi toisen maailmansodan jälkeen rautaesiripun taakse. Niin- pä pienoismäyräkoirien kasvatus jouduttiin aloittamaan Länsi-Saksassa likipitään alusta.

Mäyräkoirien saksalaistausta aiheutti rodulle ja sen kasvatukselle harmia ja aliarvostusta kummankin maailmansodan jälkeen angloamerikkalaisessa maailmassa.

Manner-Euroopassa mäyräkoirat jaetaan karvan- laadun ja koon perusteella yhdeksään muunnokseen. Iso-Britanniassa ja USA:ssa ne jaetaan karvanlaadun perus- teella kolmeen ryhmään mutta koon perusteella ai- noastaan kahteen, normaalikokoisiin ja pienoismäyräkoiriin (Miniature Dachshund). FCI-maissa pienoismäyrä- koiran määrittää enintään 35 sentin rinnanympäry, angloamerikkalaisissa rotumääritelmässä rajana on enintään viiden kilon paino.

Eri karvanlaatuisten suosio vaihtelee eri maailmankol- kissa. Karkeakarvainen mäyräkoira on suosituin Saksas- sa, osassa Manner-Eurooppaa ja Pohjoismaissa, mutta jää lyhytkarvaisen mäyräkoiran jälkeen mm. angloamerik- kalaisessa maailmassa. Normaalikokoiset mäyräkoirat ovat pienoismäyräkoiria suosituimpia, joskin mm. Suo- messa ja Ruotsissa pitkäkarvaiset kääpiömäyräkoirat ovat viime vuosina ohittaneet normaalikokoiset pitkäkarvaiset rekisteröintien määrässä.

2.1.1 Mäyräkoirien tulo Suomeen

Saksalainen mäyräkoirakanta koostui 1800- ja 1900- luvun taitteessa pääasiassa lyhytkarvaisista mäyräkoiris- ta. Niinpä ensimmäiset tuonnit olivat pääosin lyhytkar- vaisia, mutta myös muutamia karkeakarvaisia mäyrä- koiria tuotiin. Tuonnit jäivät aluksi vähäisiksi, sillä 1900- luvun alkupuoliskon kuohuvat vuosikymmenet eivät ol- leet otollista aikaa rotukoerien kasvatukselle.

Lyhytkarvaisten ja karkeakarvaisten mäyräkoirien tuonti pääsi todelliseen vauhtiin vasta sotien jälkeen 1940-luvulla. Ensimmäiset pitkäkarvaiset mäyräkoirat tuotiin Suomeen 1950-luvulla.

Vaikka ensimmäiset Suomeen tuodut lyhytkarvaiset mäyräkoirat olivat varsin korkealaatuisia, ei mäyräkoira- harrastus saanut tuulta purjeisiinsa vaan hiipui. 1920- luvulla herrat **af Forselles** ja **Rosenlew** toivat Suomeen Ruotsista **Lichtenstein**- ja **Sippolas**-kennelleissä syntynei-

tä koiria, jotka loivat pohjan vanhimmalle mäyräkoira- kannallemme.

Maineikas ruotsalainen lyhytkarvainen jalostusmata- dori, **Ch Jäger Tipp**, on vaikuttanut merkittävästi poikan- sa **Ch Murre af Dinglevikin** sekä pojanpoikiensa **Sippolas Fridmanin** ja **Ch Tito II av Klockbergan** kautta suomalai- sen lyhytkarvaisen mäyräkoiran jalostukseen. Näiden kolmen tuontiuuroksen avulla luotiin lyhyessä ajassa kor- kealaatuinen lyhytkarvainen mäyräkoirakanta. Urokset löytyvät yhä poikiensa ja tyttäriensä kautta kaikkien mer- kittävien suomalaisten lyhytkarvakenneleiden koirien sukutauluista.

Myös karkeakarvaisen mäyräkoiran kasvatus pääsi toden teolla vauhtiin Suomessa vasta sotien jälkeen, vaikka 1900-luvun alkuvuosikymmenien aikana oli Sak- sasta ja Ruotsista tuotukin yksittäisiä koiria. Vuonna 1941 Ruotsista tuotu **Ch Sippolas Mizi** vaikuttaa vieläkin monissa karkeakarvaisissa suvuissa. **Sippolas Mizi** löytyy **Greta Krogiuksen** varhaisen **av Fata Morgana** -ken- nelin koirien takaa.

Suomen Mäyräkoiraliiton monivuotinen puheenjohta- ja **G.W. Hackman** tuotti Suomeen 1940- ja 1950- lukujen taitteessa Ruotsista kolme karkeakarvaista **Sippo- las**-koiraa ja Saksasta laikullisen lyhytkarvaisen **Nira vom Tigerparkin**. Hackmanin **av Hackstam**-koirat pol- veutuvat näistä tuonneista.

Lauri Vuolasvirran **Lalles**-kennelin karkeakarvais- ten mäyräkoirien taustalta taas löytyvät ruotsalaisen **Ec- kes**-kennelin kasvatit. Suomen Kennelliiton kasvattajille myöntämä Vuolasvirta-palkinto on nimetty hänen mu- kaansa.

Ensimmäiset pitkäkarvaiset mäyräkoirat tuotiin Suo- meen Saksasta ja Ruotsista 1950-luvulla. **C. H. Clatt** toi Saksasta **Ch Käte von Heidewinterin**. Siitä tuli hänen **vom Heidelbockel** -kennelinsä kantanarttu. 1960-luvulla tuotiin Saksasta merkittävät urokset **Vino von Behringen** ja **Jockel von der Rassebank** sekä Ruotsista narttu **Örn- bergets Sabina**. Mustapunaisesta **Sabinasta** tuli **Grog- gens**-kennelin kantanarttu ja Saksasta tuodusta **Finchen von der Birkestä Muviro**-kennelin kantanarttu. Ruotsista tuotiin narttu **Papita av G-stam**, jonka musta-punaisesta tyttärestä **Groggens Brandy Daisystä** tuli **Zekiwa**- kennelin pitkäkarvaisten mäyräkoirien kantaemo.

Pienoismäyräkoirat ovat saaneet Suomessa jalansijaa huomattavasti myöhemmin kuin normaalikokoiset mäyrä- koirat. Pitkäkarvaisten pienoismäyräkoirien tuonti käynnistyi 1950-luvulla mutta lyhytkarvaisten ja karkea- karvaisten vasta 1970-luvulla.

Pienoismäyräkoirakantamme ovat saaneet alkunsa kahdella tavalla: maahan tuoduista pienoismäyräkoirista ja normaalikokoisista vanhemmista syntyneistä pieniko- koisista mäyräkoirista. Alkuaikojen kasvatusta leimasivat kantojen kaudesta johtuvat karvanlaatu- ja kokomuun- nosristeytykset.

Ensimmäiset pitkäkarvaiset kääpiömäyräkoirat tuotiin Suomeen 1950-luvulla. **Erkki Pihlaja** toi Saksasta **Fidolin von der Opalanan** ja **Jenny von der Rasselbanden**, joista tuli **Metsämiehen**-kennelin kantakoiria. 1960- luvulla Pihlaja toi Saksasta vielä pitkäkarvaiset kaniini- urokset **Prinz vom Wall'n** ja **Struppi v Hexenwegin**. **Zidy Munsterhielm-Ehnberg** toi vuonna 1966 Ruotsista nar- tun **Blähättans Kirisit**. Näistä tuonneista tuli **Zekiwa**- kennelin pitkäkarvaisten kääpiömäyräkoirien perusta.

Lyhytkarvaisten kääpiömäyräkoirien kasvatus sai meillä alkunsa 1970-luvulla kolmesta Hollannista tuodu-

sta *van de Zeven Bergjes* -kennelin nartusta ja Ruotsista tuodusta pitkäkarvaisen *Struppi von Hexenvegin* pojasta *Ekorst Gunnesta*. Kasvatustyö hiipui tuolloin kannan kirjavuuden ja pienuuden aiheuttamiin ongelmiin. Uudelleen se pääsi vauhtiin, kun *Boidis*-kennelin normaalikoisien *Boidis Rosinan* pentueisiin alkoi syntyä kääpiökokoisia yksilöitä.

Karkeakarvaisten kääpiömäyräkoirien kasvatus alkoi suuremmissa mittakaavassa 1970-luvulla. **Marja Nuotion** *Malec*-kennelin karkeakarvaisten kääpiöiden kantaemo oli Ruotsista tuodun normaalikokoisen *Sports Extremen* tytär *Malec Dreija*. **Lempi ja Kari Toivosen** *von der Nutzen* -kennelin kasvatustyön pohjana taas olivat normaalikokoisista vanhemmista syntyneet kääpiökokoiset mäyräkoirat ja karvanlaaturisteytykset. Muotovalio *April von der Nutzen* sai Hollannissa syntyneen, Ruotsiin viedyn uroksen FIN & N MVA *Ivanhoe van de Molenbeemdin* kanssa voitokkaan *Mirabella von der Nutzenin*. *Ivanhoe van de Molenbeemd* on vaikuttanut voimakkaasti suomalaisen karkeakarvaisen kääpiömäyräkoiran jalostukseen.

Karkeakarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien jalostus alkoi Suomessa vasta 1960-luvulla. Ensimmäiset karkeakarvaiset pienoismäyräkoirat syntyivät normaalikokoisista vanhemmista. Kasvatustyössä on päästy vauhtiin varsinaisesti vasta 1980- ja 1990-luvulla tuontien avulla.

Karkeakarvaisten pienoismäyräkoirien suosio on kasvanut 20 viime vuotta. Pentutarjonta ei kykene tyydyttämään kysyntää. Harvoja menestyneitä jalostusyksilöitä käytetään runsaasti. Useimmat näistä ovat tuonteja. Kannassa tapahtuu liikehdintää normaalikokoisista karkeakarvaisista mäyräkoirista kääpiömäyräkoiriin ja seuraavissa sukupolvissa taas takaisin.

2.2 Rotumääritelmä

Ensimmäinen virallinen rotumääritelmä julkaistiin Saksassa 1889. Sen jälkeen rotumääritelmä on säilynyt

pitkään lähes samanlaisena. Nykyinen rotumääritelmä on liitteessä 1.

FCI:n 1964 ja SKL:n 1978 hyväksymässä rotumääritelmässä, kuten sen edeltäjissäkään, ei puututtu tiukasti mäyräkoiran mittasuhteisiin. Rotumääritelmää tulkinneet mannereurooppalaiset ulkomuototuomarit katsoivat, että sopiva rungon korkeuden suhde rungon pituuteen on 1 : 2.

Koon suhteen rotumääritelmä on ollut tarkempi. Se määritteli normaalikokoisten mäyräkoirien painoksi 7–9 kg tyypistä riippuen. Kääpiömäyräkoirien enimmäispainoksi säädettiin noin 4 kg.

1990-luvulla rotumääritelmää ja mäyräkoiran mittasuhteita muutettiin. Uusimmassa, FCI:n 2001 ja SKL:n 2002 hyväksymässä, rotumääritelmäversiossa säkäkorkeuden suhde pituuteen pieneni. Pienoismäyräkoirilta poistettiin ohjeellinen paino ja normaalikokoisille muunnoksille ilmoitettiin ainoastaan ohjeellinen enimmäispaino, noin 9 kg.

Hyväksyttäviä purentatyyppisiä ovat leikkaava purenta ja tasapurenta. Tasapurenta ei kuitenkaan ole toivottava vaan alentaa palkintosijaa. Hyväksytyjen värien luettelosta poistettiin keskialalta peräisin olevia värejä kuten valkolaikullisuus ja värejä, joihin liittyy terveysongelmia kuten isabella-väri ja sininen.

2.3 Käyttötarkoitus

Rotumääritelmä luokittelee mäyräkoiran maan päällä ja alla työskenteleväksi, kaikenlaisesta riistasta kiinnostuneeksi metsästyskoiraksi. Pienoismäyräkoirien osalta rotumääritelmä ei ilmoita mitään poikkeuksia, mutta niiden osallistuminen luolakoirien taipumuskokeeseen (LUT), luolakoirien metsästyskokeeseen (LUME) ja vesiriistakokeeseen (VERI) ei ole Suomessa sallittua.

Lyhyiden raajojensa ansiosta mäyräkoiran on helppo tunkeutua maanalaisiin luoliin ja rakennusten alle. Se ei kaihdakaan saaliseläinten perässä veteenkään.

Tarkan vainunsa ansiosta mäyräkoira kykenee jäljittämään ja ajamaan saaliseläimiä maan pinnalla kohtalaisen vaivattomasti. Lihaksikkuutensa ja vahvan luustonsa sekä suurten keuhkojen ja sydämen ansiosta se on sitkeä ja väsymätön työskentelijä.

Normaalikokoisia mäyräkoiria on perinteisesti käytetty

pienpetojen luolametsästyksessä, kauriiden ja jänisten ajattamisessa ja haavoittuneiden riistaeläinten jäljittämisessä. Pienoismäyräkoiria sen sijaan ei ole alunperin kehitetty menemään päin petoa vaan paikallistamaan ja metsästäämään maatilojen ja niiden lähiympäristön haittajrsijöitä.

Lyhyillä raajoillaan mäyräkoirat ajavat hitaasti ja soveltuvat erityisen hyvin pienten metsästysmaiden ajokoiriksi. Ne ovat yleensä maavainuisia.

Ajo-ominaisuuksia on ryhdytty kehittämään mäyräkoiraan 1940-luvulla, muut metsästysominaisuudet ovat olleet siinä jo keskialalta lähtien.

Suurimmat karkeakarvaisten pienoismäyräkoirien kasvattajat (Lähde KoiraNet 13.9.2008)		
Kennel	Kääpiö-pentuja	Kaniini-pentuja
Malec	254	6
Sea-Rock	168	3
von Mein Heim	91	
Freckle-Face	77	16
Qualit-Quast	66	2
Lekstrand	64	2
Lamark	60	3
Lowleg	60	-
Vauhtinakki	57	3
Hanitax	55	1
Lapsus	54	10
Freunds	52	1
Hop-O'Mythumb's	50	5
Hukkaputken	45	13
Caelestis	30	28

Rodun kotimaassa Saksassa ja Euroopan muista maista mm. Italiassa ja Ruotsissa mäyräkoiria käytetään myös villisikojen etsimisessä ja liikkeelle karkottamisessa. Eestiläiset käyttävät mäyräkoiria myös ilvesten paikallistamiseen.

Suomessa valtaosaa metsästäväistä mäyräkoirista käytetään apuna perinteisessä supikoiran, ketun ja määrän luolapyynnissä. Pienten hirvieläinten kantojen kasvaessa metsäkauriiden ja valkohäntäpeurojen ajattaminen mäyräkoiralla on kasvattanut tuntuvasti suosiotaan.

Tekniikka on tullut avuksi myös luola- ja ajometsästykseseen. Tutkapannan avulla koiran liikkeitä voidaan seurata luolassa ja ajomaastossa.

Mäyräkoiralta luonnistuu myös haavoittuneiden riistaeläinten jäljittäminen. Tosin haavoittuneiden hirvien jäljitys Suomessa annetaan yleensä hirvikoirien tehtäväksi.

Silloin tällöin mäyräkoiria näkee noutavina koirina vesilinnunmetsästyksessä. Vaikka mäyräkoirat pienikokoisina eivät vedä vertoja noutajille ja spanieleille, ne ovat riistaviettinsä ja hyvän hajuaistinsa ansiosta hyviä haavoittuneiden lintujen etsijöitä.

Kysymykseen "kuinka moni mäyräkoira metsästää oikeasti" ei ole vastausta. Yleensä koiran ja erityisesti mäyräkoiran kanssa metsästäviä ei tilastoida lainkaan. Pienoismäyräkoirien osalta kehitys on useistakin syistä kulkenut puhtaasti seura- ja harrastuskoiran suuntaan.

2.3.1 Koemuotojen kehityksestä

Rotumääritelmää noudattaen 1947 syntynyt rotujärjestö asetti päätehtäväkseen "*...saada mukaan mäyräkoirakavattajia, näyttelyihin osallistujia ja metsästäjiä sekä pyrkiä saamaan aikaan useampia metsästyskoemuotoja kuten ajo- ja jäljestämiskokeita.*"

Pienoismäyräkoiria ei 1940-luvun lopulla sanottavasti ollut. Kun niitä alkoi rodusta toiseen siirtojen ja tuontien seurauksena ilmaantua enemmän 1970-luvulla, niitä koskivat aluksi samat koesäännöt kuin normaalikokoisiakin, ja niidenkin muotovalioitumisen edellytyksenä oli koetus rodunomaisesta kokeesta.

Muotovalion arvon koevaatus poistettiin pienois- mäyräkoirilta 1970-luvulla. Sen palauttamisesta päätettiin Suomen Mäyräkoiraliitossa 1986 ja vaatimus tuli voimaan 1988. Luolakoirien taipumus- ja metsästykskokeisiin pienois- mäyräkoirilla ei ollut asiaa eikä ole vielä, joten koemuodoiksi olivat tarjolla ajo- ja jäljestämiskokeet. Ajoa kaihdettiin monista syistä, joten käytännössä ainoaksi koemuodoksi jäi jäljestäminen.

Siitä huolimatta, että monikin pienois- mäyräkoira osoittautui hyväksi jäljestäjäksi aina jäljestämivalion arvoon asti, rotujärjestöltä ryhdyttiin 1990-luvun alkupuolella vaatimaan erityisen pienois- mäyräkoirien taipumuskokeen kehittämistä. Esityksiä tehtiin kymmenen vuoden aikana puolisen tusinaa, kaikki tuloksetta.

Vuonna 2007 rotujärjestö nimensi pienois- mäyräkoirien taipumuskokeen kehittäjäksi jälleen kerran toimikunnan. Sille annettiin vuosi aikaa esityksen tekemiseen. Keväällä 2008 esiteltiin *pienoismäyräkoirien käyttötaipumuskoe* (PIKA), jossa koiran tulee jäljestää hirven- tai kauriinsorkalla tai kuolleella kanilla tehtyä laahausjälkeä 250 metriä, selviytyä matkan varrella tehdystä laukausensietotestistä, reitin päätteeksi työntyä viisi metriä pitkään keinokoloon ja raahata sieltä ulos kuollut kani tai hirven- tai kauriinsorkka.

Taipumuskokeen säännöt hyväksyttiin rotujärjestön kevätiliittokokouksessa 2008, ja koe tuli käyttöön 1. kesäkuuta 2009. Samassa kevätiliittokokouksessa hyväksyttiin myös esitys, että taipumuskokeen läpäisy vastaa Suomen muotovalion arvoon vaadittavaa tulosta rodunomaisesta kokeesta.

Koemuodoista jää edelleen käytettäväksi mäyräkoirien ajokoe (MÄAJ), johon vuosien saatossa on osallistunut kaiken kaikkiaan 13 pienois- mäyräkoiraa kaikista karvanlaatumunnoksista. Tuloksen on saanut viisi pienois- mäyräkoiraa ja ajovalioksi asti on yltänyt karkeakarvainen kääpiömäyräkoiranarttu *Hanna* vuonna 1999 ja lyhytkarvainen kääpiönarttu *Boidis Pacific-Girl* vuonna 2005.

Samoin käyttöön jää metsästyskoirien jäljestämiskoe (MEJÄ) ja vuonna 2007 käyttöön otettu vahingoittuneen riistaeläimen jäljestämiskoe (VAHI).

Sekä ajo- että jäljestämiskokeiden sääntöjä on kymmenen viime vuoden aikana muutettu. Se on osaltaan voinut vaikuttaa koiramääriin sekä tulostasoon kokeissa.

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (MEJÄ) säännöt muuttuivat vuonna 1998. Silloin mm. voittajaluokan jälki muuttui kulmakatkon vuoksi hieman vaativammaksi. Arvosteluperusteet molemmissa luokissa muuttuivat. Koemuotoon hakeutumista hankaloittaa se, että osallistumismahdollisuuksia on rajoitettua ja kilpailijalta odotetaan myös osallistumista jälkien tekoon, mikä koetaan työlääksi.

Mäyräkoirien ajokokeen (MÄAJ) uudet säännöt otettiin käyttöön 2002. Entisten ajoeläinten (jänis, kettu, metsäkauris) lisäksi hyväksyttäväksi ajoeläimiksi tulivat myös muut hirvieläimet, lähinnä valkohäntäpeura ja kuusipeura.

3 – Rotujärjestö

3.1 Suomen Mäyräkoiraliitto

Finska Taxklubben – Suomen Mäyräkoirakerho ry perustettiin 1947 Helsingissä muutaman innokkaan mäyräkoiraharrastajan voimin. Toiminta oli aluksi varsin vaatimattonta. Perustamisvuonna rekisteröitiin ainoastaan 65 lyhytkarvaista ja karkeakarvaista mäyräkoiraa.

Ensimmäinen puheenjohtaja oli **G.W. Hackman**.

Mäyräkoirakerho haki heti *Suomen Kennelliiton* edeltäjän *Suomen Kennelklubin* jäsenyyttä ja oli sen ensimmäinen rekisteröity rotujärjestö.

Nuori rotujärjestö lähti määrätietoisesti viemään jalostusta eteenpäin kouluttamalla ulkomuoto- ja koetuomareita sekä järjestämällä koiranäyttelyitä, luola-, ajo- ja jäljestämiskokeita. Kerhoiltoissa kuultiin esitelmiä mäyräkoiran rakenteesta, sairauksista ja koemuodoista sekä saatiin opastusta trimmaamisesta ja koirien esittämässä näyttelyissä aivan kuten tänäkin päivänä.

Ruotsin mäyräkoirakerholta saatiin runsaasti henkistä tukea ja taloudellista apua. Ruotsalaiset mm. lahjoittivat ja lainasivat suomalaisille harrastajille jalostuskoiria. Tiivis yhteistyö ruotsalaisten ja norjalaisten mäyräkoiraharrastajien kanssa on jatkunut vuosikymmeniä, sillä koirien liikuttelu muualle Eurooppaan oli Suomen raivautuvapaudesta johtuvan karanteenikäytännön johdosta pitkään hankalaa. Karanteenikäytännön poistuttua 1980-luvun lopussa, koirien tuonti muualta Euroopasta sekä kilpailu- ja astutusmatkat lisääntyivät huomattavasti.

Toiminta oli alkuvuosikymmeninä hyvin Helsingikeskeistä ja ruotsinkielistä. Mäyräkoirakerhon jäseniksi liittyi harrastajia Loviisan, Tammisaaren ja Hangon seudulta. Myöhemmin myös Ahvenanmaan mäyräkoirakerho liittyi jäseneksi.

Vuonna 1955 perustettiin suomenkielinen *Suomen Mäyräkoirajärjestö ry*. Sen toiminta-alue oli Tampereen ja Hämeenlinnan seutu. Kun kennelalan kaksi keskusjärjestöä vuonna 1962 yhdistyivät, käynnistyivät myös mäyräkoirakerhojen yhdistymisneuvottelut. Vuosien sitkeiden neuvottelujen jälkeen perustettiin viimein vuonna 1968 *Suomen Mäyräkoiraliitto – Finska Taxklubben ry*.

Liittomuotoisen yhdistyksen säännöt edellyttivät paikallisosastojen perustamista. Ainoastaan Ahvenanmaalla oli jo paikallisjärjestö, *Ålands Taxklubb*. Manner-Suomeen perustettiin seuraavan vuosikymmenen aikana 11 paikallisyhdistystä. Nyt niitä on 19 kappaletta.

Paikallisten yhdistysten toimintaedellytykset parantivat organisaatiomuutoksen myötä. Näyttelyiden järjestäminen ja etenkin vilkas koulutus- ja koetoiminta siirtyivät paikallistasolle. Toiminta on liiton tukemaa ja valvomaa.

Liiton vastuulle jäivät mäyräkoirien mestaruuskokeiden ja pohjoismaisten voittajänäyttelyiden järjestäminen. Pomarkussa on 1980-luvun alkuvuosista lähtien pidetty jokakesäinen mäyräkoiraleiri, jonka järjestää Helsingin Seudun Mäyräkoirakerho.

Suomen Mäyräkoiraliitto on julkaissut *Mäyräkoiramme – Våra taxar* -lehteä vuodesta 1967 alkaen ja näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa vuodesta 1987 alkaen.

Parhaita jalostusyksilöitä on jälkeläisnäyttöjen perusteella muistettu käyttöjalostuspalkinnoilla. Niistä kultaisia on ollut 101, hopeisia 156 ja pronssisia 317.

Käyttökokeissa kunnostautuneita rotutyypillisiä mäyräkoiria on listattu erikoiskantakirjaan, jonka seitsemäs osa julkaistiin 2007. Roduittain kirjaan kelpuutetut ovat jakautuneet seuraavasti:

Karkeakarvaiset:

- Normaalikokoiset 1173
- Kääpiömäyräkoirat 70
- Kaniinimäyräkoirat 13

Lyhytkarvaiset:

- Normaalikokoiset 645
- Kääpiömäyräkoirat 46
- Kaniinimäyräkoirat 2

Pitkäkarvaiset:

- Normaalikokoiset 286
- Kääpiömäyräkoirat 169
- Kaniinimäyräkoirat 54

Lisäksi on listattu 17 koiraa, joiden rotumuunnos on jäänyt merkitsemättä.

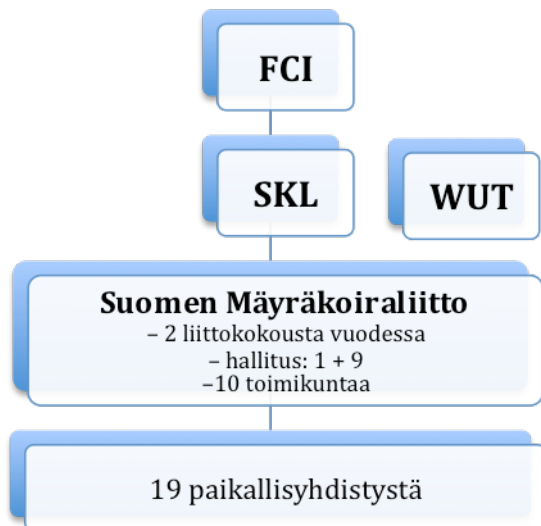
Pentuvälitystä ja neuvontaa liitto on tarjonnut 1970-luvulta lähtien.

Mäyräkoiraliiton jäsenmäärä on noussut tasaisesti noudatellen rekisteröityjen koirien määrää. Uusille tuhatluville on siirrytty suurien rekisteröintivuosien jälkeen.

Suomen Mäyräkoiraliitto – Finska Taxklubben ry Jäsenmäärän kehitys	
1947	32
1957	200
1968	697
1977	1218
1987	1906
1996	2241
2005	3191
2007	3748

Väkilukuun suhteutettuna Suomen Mäyräkoiraliitto on jäsenmäärältään varsin huomattava. Vastaavan Ruotsin järjestön jäsenmäärä on noin 7000, mutta esimerkiksi Italian ja Itävallan kaltaisissa maissa jäädään alle tuhanen jäsenen. Jäsenyysehdot kuitenkin vaihtelevat. Joissakin maissa yhdistykset ovat kaikille avoimia ja joissakin taas jäseneksi hyväksytään vain arvostettuja ja suositteluja kasvattajia.

3.2 Organisaatio

Suomen Mäyräkoiraliiton kotimainen kattojärjestö on Suomen Kennelliitto, SKL, jonka kansainvälinen kattojärjestö on puolestaan *Federation Internationale Cynologique*, FCI.

Viimeisimmän, vuonna 2003 tapahtuneen sääntömuutoksen jälkeen Suomen Mäyräkoiraliitolla on liittokokous kaksi kertaa vuodessa. Syysliittokokouksen valitsemassa liiton hallituksessa on 9 jäsentä ja puheenjohtaja. Puheenjohtajan toimikausi on vuoden pituinen ja jäsenten kolmen vuoden pituinen. Hallitus valitsee erikoisalojen toimikunnat, jotka huolehtivat omien alojensa toiminnan pyörittämisestä ja ovat vastuussa hallitukselle.

Vuoden 2008 alussa Suomen Mäyräkoiraliitolla oli jalostustoimikunnan lisäksi toimikunnat eri koemuodoille (3 toimikuntaa), näyttelyasioille, ulkomuototuomareiden koulutukselle, julkaisutoiminnalle, tietoteknisten ratkaisujen kehittämiseksi, yhteistyön edistämiseksi ja pienoismäyräkoirien käyttötaipumuskokeen kehittämiseksi.

Suomen Mäyräkoiraliitto on Suomen Kennelliiton ja maailman mäyräkoiraliiton, *Welt Union Teckelin* (WUT) jäsen. Liiton tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat vuonna 1901 perustettu *Svenska Taxklubben*, 1947 perustettu *Dansk Gravhundeklub* ja vuonna 1960 perustettu *Norske Dachshundklubbens Forbund*. Pohjoismaisen yhteistyön kulmakiviä ovat vuosittaiset neuvottelupäivät ja eri maisa kiertävä mäyräkoirien pohjoismainen voittajanäyttely.

Jalostustoimikunta

Jalostustoimikunta koostuu kokeneista mäyräkoiraharrastajista. Jalostustoimikunnan rooli mäyräkoirarotujen jalostuksen edistäjänä on aina ollut suuri. Alkutaipaleella jalostustoimikunta tarjosi jäsenistölle käytännön jalostusneuvontaa antamalla urossuosituksia. Myöhemmin kuvaan ovat tulleet kasvattajapäivät, jalostustarkastukset sekä *Mäyräkoiramme*-lehden vuotuiset jalostusnumerot jalostusurosluokkaan ja kasvattajatilastoineen.

SML:n hallitus hyväksyi vuonna 1995 jalostusohjesääntö, joka määrittelee yleiset jalostustavoitteet ja jalostustoimikunnan tehtävät. Se sisältää myös jalostusneuvonnan perusohjeen ja pentuvälityssäännöt.

Jalostustoimikunta seuraa mäyräkoirapopulaatioiden tilaa ja ohjaa jalostusta. Jalostustoimikunnan keskeiset tehtävät ovat:

- Koe- ja näyttely- ja luonnetestitulosten kerääminen ja analysointi
- Rekisteröintitietojen sekä populaatioiden tilaa kuvaavien tietojen kerääminen ja analysointi
- Terveystarkastustietojen (PEVISA) kerääminen ja analysointi
- Mäyräkoiriin liittyvän tutkimustoiminnan seuraaminen ja siihen osallistuminen
- Jalostus- ja jälkeläistarkastuksiin osallistuminen ja tulosten analysointi
- Jalostusurosluokkien ylläpito
- Jalostuksen tavoiteohjelman laatiminen
- Jalostusneuvonnan tarjoaminen kasvattajille
- Kasvattajien kouluttaminen

Lisäksi jalostustoimikunta seuraa aktiivisesti mäyräkoirien jalostusta muissa maissa ja vaihtaa tietoa muiden Pohjoismaiden rotujärjestöjen kanssa.

3.3 Jalostuksen tavoiteohjelma

Suomen Mäyräkoiraliitossa on oltu edistyksellisiä jalostusasioissa, sillä ensimmäisen jalostuksen tavoiteohjelman suunnittelu aloitettiin jo vuonna 1984. SKL vahvisti sen 1986. Sen jälkeen tavoiteohjelmaa on tarkistettu viisivuotiskausittain.

Mäyräkoirien jalostaminen sadan vuoden ajan suljetuissa populaatioissa on tuonut uusia haasteita jalostuksen ohjaukselle. Nykyisin Suomen Kennelliiton ylläpitämää *KoiraNet*-tietokantaa käytetään apuna jalostukseen liittyvän tiedon keräämisessä ja analysoimisessa. SKL:n mallin mukaan laadittu, päivittyvä jalostuksen tavoiteohjelma auttaa jalostustavoitteiden asettamisessa sekä tavoitteiden toteutumisen seurannassa.

3.4 PEVISA

Mäyräkoirapopulaatioiden seurannan tehostuessa 1980-luvulla huomattiin, että pienoismäyräkoirilla esiintyy polvilumpion sijoiltaanmenoa eli patellaluksaatiota. Polvisairauden torjuminen aloitettiin tehokkaasti liittymällä Suomen Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaan, PEVISAan. Kaikkien jalostukseen käytettävien pienoismäyräkoirien polvet tuli tarkastuttaa. Vakavammista patellaluksaation muodoista kärsivät koirat suositeltiin jätettäväksi pois jalostuksesta.

Vastustamisohjelma alkoi purra muutamassa vuodessa eikä mäyräkoirissa nykyisin tavata sairauden vaikeampia muotoja. Polvitarkastus on edelleen pakollinen pienoismäyräkoirarotujen jalostuskoirille.

PRA:n ja perinnöllisen kaihin (HC) yleistyminen etenkin karkeakarvaisissa mäyräkoirissa johti kaikkien mäyräkoiramunnosten liittämiseen PEVISAan silmänsairauksien osalta vuonna 1992. PRA:ta tai kaihia sairastavien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä. Vastustettavien silmänsairauksien joukkoon liitettiin pitkäkarvaisilla mäyräkoirilla esiintyvä sarveiskalvon tulehdus, *keratitiis*. Myöskään keratitista sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

3.5 Yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen

Mäyräkoiranjalostus on tähdännyt Suomessa 1980-luvulle saakka laadukkaiden yksilöiden tuottamiseen. Ajan tavan mukaan sukusiitosta ja hyväksi periyttäviksi todettuja jalostusuroksia on käytetty runsaasti.

Populaatiogenetiikan tietämys on lisääntynyt 1980-luvulta lähtien ja jalostuksen painopiste on alkanut hitaasti kääntyä yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen. 2000-luku on tuonut mukanaan geenitestit ja jalostusindeksit. Geenitestejä voidaan käyttää jalostuksessa apuna yksinkertaisesti periytyvien sairauksien kuten PRA:n vastustamisessa. Jalostusindeksejä puolestaan

voidaan käyttää apuna jalostettaessa useiden geenien ja ympäristötekijöiden muovaamia ominaisuuksia.

Jalostuskantojen perinnöllisen monimuotoisuuden vaalimisen tärkeys on ymmärretty. Kotimaisten kantojen tehokkaaseen käyttöön ei kuitenkaan ole vielä päästy.

Yleisen elintason nousun ja globalisaation seurauksena mäyräkoirien tuonti naapurimaista ja kaukomailta on lisääntynyt. Tuontien suomalaisten mäyräkoirien perimää rikastuttava vaikutus ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, sillä samojen kansainvälisissä koiranäyttelyissä menestyneiden kenneleiden kasvatteja löytyy kaikkialta maailmasta. Maineikkaita jalostusuroksia saatetaan kierrättää maasta maahan ja mantereelta toiselle.

4 – Nykytilanne

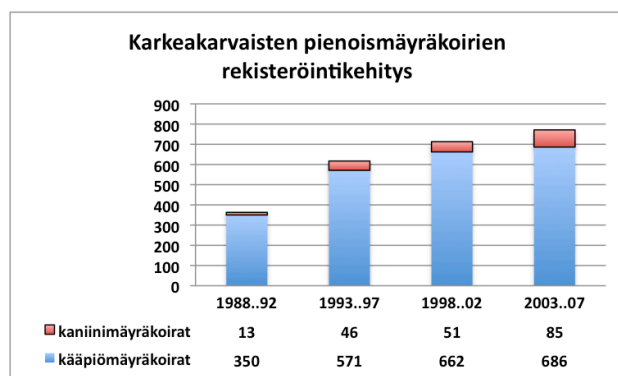
4.1 Populaation koko ja rakenne

Karkeakarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat muodostavat toiseksi pienimmän jalostuspopulaatiomme. Karkeakarvaiset pienoismäyräkoirapopulaatiot ovat pieniä myös muissa Pohjoismaissa.

Populaation tarkastelussa on käytetty käyttökoirille sovellettua viiden vuoden sukupolvenväliä, jotta kaikkia mäyräkoiramuunnoksia kuvattaisiin yhdenmukaisesti ja vertailukelpoisesti. Populaatorakennetta on tarkasteltu sekä 20 vuoden ajalta että vuositasolla jaksolta 2003–2007. Käytetyimpiä uroksia on listattu kymmeneltä vuodelta. Isoisäosuuksia analysoidaan ruotsalaisen tutkijan Lennart Swensonin esimerkin mukaisesti rekisteröinti-vuoden mukaan kolmelta sukupolvelta eli 15 vuoden ajalta. Samaa laskentatapaa on noudatettu karkeakarvais-ten pienoismäyräkoirien isoisätalastoissa myös 1997 ja 2005.

Kuluneiden 15 vuoden aikana karkeakarvaisen kääpiömäyräkoirien vuosittaiset rekisteröinnit ovat kivenneet keskimäärin 140:n tienoille. Karkeakarvaisia kaniinimäyräkoiria rekisteröidään edelleen hyvin vähän, ainostaan 10–20 yksilöä vuosittain. Suomessa karkeakarvaisia pienoismäyräkoiria rekisteröidään jokseenkin saman verran kuin Ruotsissa ja Tanskassa mutta selvästi enemmän kuin Norjassa. Saksan rekisteröintilukuihin on vielä matkaa.

Kasvattajia ja pentueita				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Kasvattajia keskim.	13	25	30	31
Pentueita keskimäärin vuodessa				
Kääpiöt	19	32	37	37
Kaniinit	-	2	1	4

Karkeakarvaisen pienoismäyräkoirien nuorin sukupolvi					
	2003	2004	2005	2006	2007
Kääpiömäyräkoirat					
Uroksia	56	77	52	80	76
Narttuja	39	63	67	87	89
yht.	95	140	119	167	165
Kaniinimäyräkoirat					
Uroksia	11	3	4	7	7
Narttuja	20	9	10	9	5
yht.	31	12	14	16	12
Rek. yht.	126	152	133	183	177

Pienoismäyräkoirat kehitettiin aikanaan kaniinien ja maatilojen pienten tuhoeläinten kolopyyntiin. Urbanissa maailmassa niiden metsästysominaisuuksille ei juuri ole käyttöä. Jokaisessa sukupolvessa noin puolet pennuista on syntynyt vanhemmista, joista kummallakaan ei ole tulosta rodunomaisesta käyttökokeesta.

Karkeakarvaisen pienoismäyräkoirien rekisteröinnit muissa maissa					
	2003	2004	2005	2006	2007
Ruotsi, kääpiöt	107	124	68	82	79
Ruotsi, kaniinit	6	4	11	0	1
Norja, kääpiöt	21	18	40	26	23
Norja, kaniinit	1	1	7	3	4
Tanska, kääpiöt	100	125	117	124	135
Tanska, kaniinit	26	27	32	39	64
Saksa, kääpiöt	1244	1283	1310	1345	-
Saksa, kaniinit	250	264	210	279	-
Iso-Britannia*	-	-	753	803	836

* kääpiö- ja kaniinimäyräkoiria ei erotella

Karkeakarvaisen kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien jalostuksen historia on ollut pitkälti taistelua pienten, epävakaiden kantojen kanssa. Suurehko osa kannasta muodostuu normaalikokoisista vanhemmista syntyneistä kääpiökokoisista yksilöistä. Siirrot normaalikokoisista kääpiöihin ja seuraavissa sukupolvissa taas takaisin ovat yhä jalostuksen arkipäivää. Kannan koon kasvun myötä siirtojen määrä suhteessa rekisteröinteihin on kuitenkin pienentynyt.

Vuosina 1988–2007 normaalikokoista karkeakarvaisista vanhemmista syntyneitä koiria on siirretty karkeakarvaisiin pienoismäyräkoiriin 32. Toiseen suuntaan eli pienoismäyräkoirista normaalikokoisiin on samana aikana siirretty 34 koiraa.

Siirrot				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Siirretty kääpiöihin	7	14	17	18
Siirretty kaniineihin	8	14	24	20
Siirrot yht.	15	28	41	38
Koon takia	15	23	41	38
Karvan takia	-	5	-	-

Vain harvat kasvattajat ovat kyenneet luomaan omia sukupolvien ketjuja. Etenkin kaniinimäyräkoirien kasvataminen on haastavaa, sillä pentueet ovat pieniä. Populaatioiden koon kasvu on parhaimmassakin tapauksessa hidasta. Populaation pienuuden vuoksi kaniinimäyräkoirien kasvataminen erillisenä populaationa ei ole onnistunut.

Kymmenen viime vuoden aikana Suomeen on tuotu 3–4 koiraa vuosittain. Eniten koiria on tuotu Skandinavian maista sekä Saksasta ja muualta Keski-Euroopasta.

Karkeakarvaisten pienoismäyräkoirien tuonnit Suomeen				
Tuontimaa	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Ruotsi	3	2		2
Tanska	9*	11*	2	1
Norja		1		
Keski-Eurooppa	20	19	12	9
Etelä-Eurooppa		2		
Baltia				1
Venäjä				5
USA, Englanti, Kanada			1	1
Yhteensä	32	35	13	19

*Lukuun sisältyvät suomalaiskasvattajan Tanskassa rekisteröimät ja sittemmin Suomeen tuomat koirat

Rekisteröidyistä uroksista vain pientä osaa käytetään jalostukseen. Jalostukseen käytettyjen urosten suhteellinen osuus on ollut alhainen sukupolvesta toiseen. Rekisteröintien lisääntymisestä huolimatta tehollisen kannankoon kasvu on ollut hidasta. Syynä on liian harvojen urosten käyttö jalostukseen.

Karkeakarvaisten pienoismäyräkoirien jalostuspohja					
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07	
Tehollinen kanta per sukupolvi (5 vuotta)	123	202	217	237	
isät	47	77	85	92	
emät	88	146	150	166	
isät/emät (optimi = 1)	0,55	0,53	0,57	0,55	
	2003	2004	2005	2006	2007
Tehollinen kanta – tuorein sukupolvi	56	80	58	92	74
isät	22	33	23	38	29
emät	38	51	39	58	51
isät/emät (optimi = 1)	0,58	0,65	0,60	0,66	0,57

Tehollisen kannankoon kaava $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostukseen käytettyjen urosten ja N_f narttujen määrä, kuvaa ihannetilannetta, jossa kaikilla koirilla on tasaiset jälkeläismäärät eivätkä yksilöt ole sukua keskenään. Tehollinen kannankoko on siis todellisuudessa selvästi pienempi, kuin mitä luku ilmaisee. Alle sadan jäävää lukua pidetään varoitussignaalina jalostuspohjan hupenemisesta.

Jalostusurosten ja narttujen suhde on jokaisessa sukupolvessa osapuilleen 1:2. Ihanne olisi 1:1. Parempaan tasapainoon ja suuremman tehollisen kannankoon saavuttamiseksi jalostukseen tulisi käyttää useampia eri uroksia.

Valistuksen myötä tiukoista sukusiitosyhdistelmistä on luovuttu. Siitä huolimatta karkeakarvaisen pienoismäyräkoirapopulaation keskimääräinen sukusiitosasteen keskiarvo pysyttelee 3–4 % prosentissa. Tulevina vuosina se pitäisi saada alenemaan 2,5 prosentin tietämille.

Sukusiitosaste				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Sukusiitos%, keskiarvo	4,4	4,4	4,1	3,1

Karkeakarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirapopulaatiot ovat riippuvaisia säännöllisestä kantojen täydentämisestä siirtojen ja tuontien avulla. Siirrot normaalikoisista kääpiöihin olisivat hyödyllisiä käyttöominaisuuksien kannalta, mutta toisaalta kääpiökantaan saattaisi vakiintua suurikokoisia koiria.

4.2. Käytetyimmät urokset

Käytetyimpien urosten lista on laadittu etsimällä 1998–2007 rekisteröidyille karkeakarvaisille pienoismäyräkoirille isät. Urosten toisen polven jälkeläisten lukumäärä koskee niin ikään vain 1998–2007 rekisteröityjä karkeakarvaisia pienoismäyräkoiria, ei normaalikokoisiin tai toiseen karvanlaatuun siirrettyjä.

Uroksista kymmenen on tuonteja, ja neljällä "kotimaisella" uroksella ainakin toinen vanhemmista on ulkomainen tai tuontikoira.

Ulkomaiset ja tuontikoirat on merkitty *:lla. # tarkoittaa kaniiniurosta.

Käytetyimpien urosten listassa on taustavärillä ja kursivoiden korostettu niitä uroksia, jotka esiintyvät listan muiden urosten isänä tai isoisänä. Urosten käytön kapecta ilmentää mm. se, että listan uroksista toisena oleva *Freckle-Face Cobra* ja sijalla 19 oleva *Freckle-Face Custom* ovat pentueveljekset.

Rotujärjestön suosituksen mukaan jalostukseen ei tulisi käyttää uroksia, joiden kokonaisjälkeläismäärä ylittää 5 vuoden rekisteröinnistä 5 prosenttia. Vuosina 2003–2007 on rekisteröity 771 karkeakarvaista kääpiö- ja kaniinimäyräkoiraa, joista 5 prosenttia on 39 koiraa. Listan uroksista rajan ylittää 8 koiraa.

Listattujen isien ensimmäisen polven jälkeläiset ovat 53 prosenttia vuosina 1998–2007 syntyneistä karkeakarvaisista kääpiö- ja kaniinimäyräkoirista.

Muutamaa hyvin menestynyttä tuontiurossa käytetään edelleen lyhyellä aikavälillä monille nartuille. Koirista ei välttämättä ole minkäänlaista jälkeläisnäyttöäkään, kun ne ovat jo ylikäytettyjä. Kymmenen vuoden päästä nämä koirat vaikuttavat isoisäsuuksina.

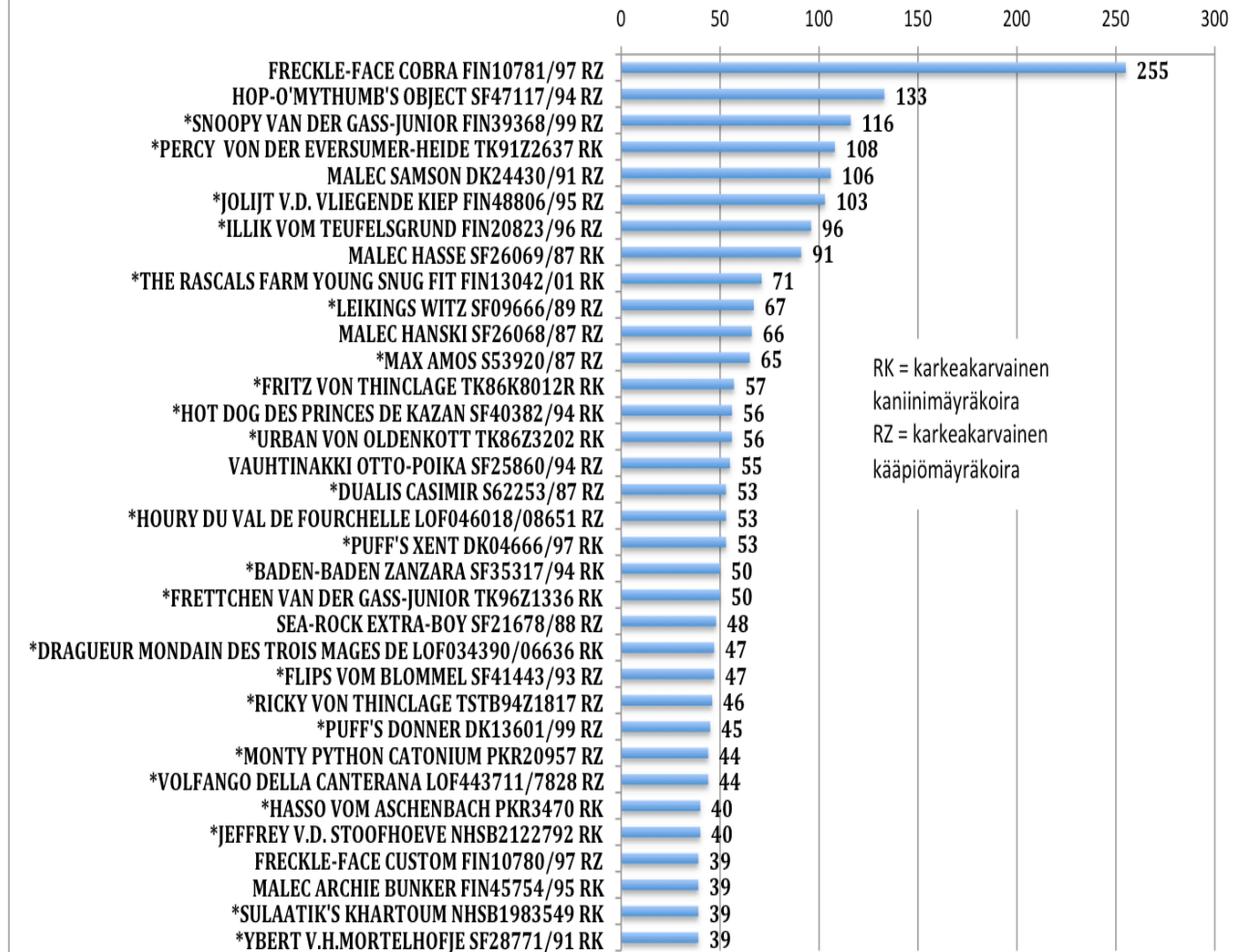
Isoisalista (sivulla 15) on koottu etsimällä viisi vuotta pitemmällä ajanjaksolla eli 1993–2007 rekisteröidyille karkeakarvaisille kaniini- ja kääpiömäyräkoirille isän- ja emänpuoleiset isoisät. Lista on otettu mukaan ne, joiden lastenlasten määrä ylittää mainittuun 5 prosentin rajaan eli 39 koiraan.

Käytetyimmät urokset Top 21

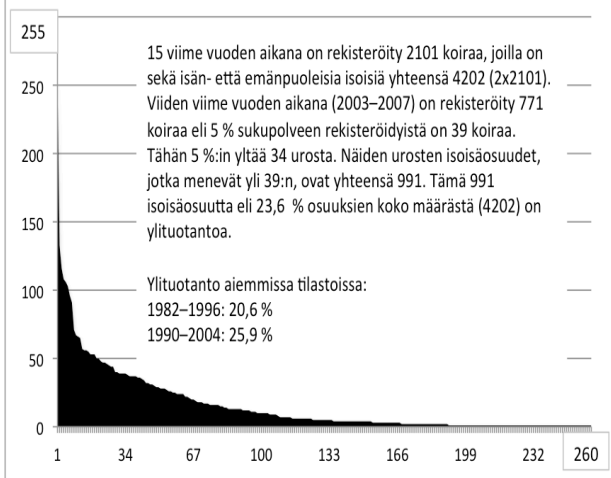
(Lähde KoiraNet v3.03b 8.9.2008)

uros, syntymävuosi, pentuja 1998–2007 / pentuja kaikkiaan – toisen polven jälkeläisiä 1998–2007 / kaikkiaan	uroksen vanhemmat	uroksen isän vanhemmat	uroksen emän vanhemmat
*Snoopy van der Gass-Junior (1994) 108/108 – 116/116	Percy von der Eversumer-Heide – Beverly van der Gass	Acki von Hullen – Babsie von der Borbeiner Muhle	Leikings Vokal – Quiza vom Pagenhof
Freckle-Face Cobra (1996) 77/77 – 255/255	Hop-O'Mythumb's Object – Hukkaputken Bisama-Naama	Hot Dog des Prinzes de Kazan – Winni von Lüthorst	Freckle-Face Imperial – Hukka- putken Ingrid Muriman
*Läusel von der Ferdinands- burg (2000) 50/50 – 2/2	Frettchen van der Gass-Junior – Jara vom Fiskediek	Zipfelchen van der Gass-Senior – Rosalynn van der Gass-Junior	Schnieders Champ – Syrie von der Ferdinandsburg
*Octopussy v.d. Stoofhoeve (1998) 46/46 – 37/37	Ricky von Thinclage – Wildlady v. Haus Din-Dua	Yado von Thinclage – Annika vom Harmerholz	Maestro Junior v. Zeelands Roem – Wendy v. Zeelands Roem
*Sundsdal's Buzz Lightyear (2000) 45/45 – 21/21	Puff's Donner – Sundsdal's First Lady	Tuborg della Canterana – Schnieders Zenta	Schnieders Zar – Dora vom Grunenwald
Freckle-Face Keep Going (2003) 44/44 – 37/37	The Rascals Farm Young Snug Fit – Freckle-Face Kind Of Magic	Sulaatik's Khartoum – The Ras- cals Farm Happy Hooker	Freckle-Face Cobra – Sharda- gang Cameo
*Sundsdal's Stuart Little # (2000) 42/42 – 25/25	Puff's Xent – Sundsdal's Uptown Girl	Schnieders Zar – Puff's Helene	Uno vom Rainerschlössl – Puff's Ute
*Yorric Catonium (2002) 39/39 – 16/16	Monty Python Catonium – Drozdowka Z Kruszonka Ca- tonium	Volfango Della Canterana – Gaska Balbinka Catonium	Bagger Batcher v.d. Vliegende Kiep – Brawura Catonium
Sansoi Chief Of San (1998) 34/34 – 15/15	Freckle-Face Cobra – Watchful Zanzara	Hop-O'Mythumb's Object – Hukkaputken Bisama-Naama	Ulli vom Pagenhof – Zostala Kosmatki Zanzara
*Illik vom Teufelsgrund (1993) 33/53 – 84/96	Houry Du Val De Fourchelle – Wiesel Della Canterana	Bob von der Adlersteige – Na- dia della Canterana	Puff's Uranus – Athena n/d della Canterana
*The Rascals Farm Young Snug Fit # (1996) 31/31 – 71/71	Sulaatik's Khartoum – The Ras- cals Farm Happy Hooker	Sulaatik's Mazaltov – Sulaatik's Goya	Sulaatik's Eros – Sulaatik's Laska
Freckle-Face Pacemaker # (2004) 28/28 – 0/0	Freckle-Face Keep Going – Freckle-Face All My Loving	The Rascals Farm Young Snug Fit – Freckle-Face Kind of Ma- gic	Snoopy van der Gass-Junior – Freckle-Face Kind of Magic
*Drops vom Linteler-Forst (2005) 26/26 – 0/0	Marion von Weyden – Petra vom Linteler-Forst	Wotan vom Urlbach – Ever- green von Weyden	Hukkaputken Bartender – Birka vom Tabarzer Jagdhaus
Vauhtinakki Siipi-Veikko (1996) 25/25 – 36/36	Vauhtinakki Otto-Poika – Vauh- tinakki Liuku-Miina	Malec Pikku-Hiski – Malec Ullalotta	Malec Hasse – Vauhtinakki Justiina
Freunds Solo (1997) 24/24 – 28/28	Jolijt v.d. Vliegende Kiep – Freunds Orchidee	Volfango della Canterana – Spook v.d. Junnerbelten	Foxida Oskar – Freunds Melian
Lowleg Divine Don (1998) 23/23 – 3/3	Freckle-Face Cobra – Sea- Rock Carry On Carame	Hop-O'Mythumb's Object – Hukkaputken Bisama-Naama	Dea-Rock Fool Fop – Sea-Rock Queen-Mother
Freckle-Face Love Me Do # (2003) 23/23 – 25/25	Freckle-Face Cobra – Freckle-Face All My Loving	Hop-O'Mythumb's Object – Hukkaputken Bisama-Naama	Snoopy van der Gass-Junior – Freckle-Face Kind of Magic
Freckle-Face Kind Of Blue (1999) 22/22 – 31/31	Freckle-Face Cobra – Sharda- gang Cameo	Hop-O'Mythumb's Object – Hukkaputken Bisama-Naama	Stargang Pick Pocket – Sharda- gang Rubellite
*Hot Dog des Prinzes de Ka- zan # (1992) 19/47 – 46/56	Dragueur Mondain des Trois Mages de Paladin – Lucky Tosek	Wodan vom Pagenhof – Amandine des Trois Mages de Paladin	Hultaj Santana – Flamme v.d. Wollmisse
Freckle-Face Custom (1996) 18/18 – 39/39	Hop-O'Mythumb's Object – Hukkaputken Bisama-Naama	Hot Dog des Prinzes de Kazan – Winni von Lüthorst	Freckle-Face Imperial – Hukka- putken Ingrid Muriman
Malec Oskari (2004) 17/17 – 0/0	Malec Enrico – Malec Jasmine	Illik vom Teufelsgrund – Malec Kajsa	Malec Globetrotter – Malec Barbara Buzzo
Movios Ville (1996) 17/17 – 29/29	Malec Archie Bunker – Malec Frederikke	Batzo vom Pagenhof – Malec Kajsa	Illik vom Teufelsgrund – Malec Tanne

Karkeakarvaiset pienoismääräkoirat Isoisäosuudet 1.1.1993–31.12.2007

Karkeakarvaiset pienoismääräkoirat Isoisäosuudet 1.1.1993–31.12.2007

Toisen polven jälkeläisiä on kaikkiaan 260 uroksella ja isoisäosuuksia on yhteensä 4202. Listatut urokset ovat 13 prosenttia kaikista isoisistä. Niiden yhteenlasketut isoisäosuudet ovat 55 prosenttia isoisäosuuskien koko määrästä. Luku ilmentää urosten ylikäytön vaikutusta jalostuspohjan kaventumisessa.

Graafi perustuu ruotsalaisen jalostusasiantuntijan Lennart Swensonin näkemykseen rotujen jalostusrakenteesta. Isoisäosuuksista piirretty käyrän jyrkkyys ilmaisee, että geneettisestä näkökulmasta vain muutaman uroksen on sallittu dominoida rodussa ja muilla on ollut vain satunnainen ja rajallinen mahdollisuus viedä geenejään eteenpäin. Mitä lyhyempi ja jyrkempi käyrä on, sen vähemmän geneettisen vaihtelun mahdollisuuksia on uusilla sukupolvilla.

Toisen polven jälkeläisten määrä saa olla kaksi kertaa niin suuri kuin ensimmäisen polven jälkeläismäärä, koska yhteisten geenien todennäköisyys puolittuu joka sukupolvessa.

4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet

4.3.1 Luonne

Rotumääritelmä kuvaa mäyräkoiran luonnetta ja käyttäytymistä seuraavasti: *ystävällinen ja tasapainoinen, ei arka eikä aggressiivinen, intohimoinen, kestävä käyttökoiria.*

Karkeakarvaisten pienoismäyräkoirien luonnetestituloksia on vuosien varrelta kertynyt 24. Testiosioittain ne jakaantuvat näin:

	Toimintakyky	Terävyys	Puolustus-halu	Taisteluhalu	Hermorakenne	Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys
+3		6 (kohtuullinen)	7 (kohtuullinen)	4 (suuri)		15 (vilkas)	3 (kohtuullisen kova)	22 (hyvän- tahtoinen, luoksepäästävä, avoin)
+2	5 (suuri)			11 (kohtuullinen)	3 (suhteellisen rauhallinen / tasa- painoinen)	5 (kohtuullisen vilkas)		2 (luokse- päästävä, hieman pidättyväi- nen)
+1	17 (kohtuullinen)	18 (pieni)	15 (pieni, hillitty)		21 (hieman rauha- ton)	4 (erittäin vilkas)	18 (hieman pehmeä)	
-1	2 (pieni)		2 (mitätön)	9 (pieni)				
-2							3 (pehmeä)	
-3								

Laukausvarmuutta ei ole eritelty, koska vanhemmilta testatuilta puuttuu siitä merkintä, ja nuorempien kohdalla merkintätavat vaihtelevat. Loppupisteiden keskiarvo on 156.

Testituloksien vähäisen määrän perusteella ei voida laatia rodulle ominaista luonneprofiilia, eivätkä tulokset ole edes suuntaa antavia.

Yleisesti ottaen pienoismäyräkoirat ovat luonnetestitulosten valossa osoittautuneet normaalikokoisia jonkin verran pehmeämmiksi ja taisteluhaltuimmiksi.

Monipuolisella metsästyskoiralla on hyvä tai vähintään kohtuullinen toimintakyky, kohtuullinen terävyys ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua, pieni puolustushalu ja kohtuullinen tai suuri taisteluhalu. Hermorakenteeltaan se on tasapainoinen ja vahvahermoinen. Se on vilkas ja laukauksia pelkäämätön sekä ihmisystävällinen ja hyvän-
tahtoinen.

Karkeakarvaisten pienoismäyräkoirien luonteiden laadun arviointiin on panostettava tulevaisuudessa. Koiranomistajia kannustetaan viemään koiriaan luonnetestihin ja kehitteillä olevaan pienoismäyräkoirien käyttötai-
pumuskokeeseen. Taipumuskokeen kolo-osio soveltuu koiran rohkeuden ja luonteen kovuuden testaamiseen.

Arkiluonteiden selvittämiseksi tarvitaan kyselytutkimusta, jossa kartoitetaan koiranomistajien tyytyväisyyttä rotuun, kohdattuja hankaluuksia (mm. sisäsiisteys) ja mahdollisen aggressiivisuuden yhteyttä todettuihin tai epäiltyihin fyysisiin vaivoihin (esim. selkäongelmat).

Suomessa mäyräkoirien luonnetestaukseen suhtaudutaan testin vanhan palveluskoiramainen vuoksi vieroksuun. Ruotsissa kansallinen mäyräkoirajärjestö sen sijaan toivoo koirien luonteita selvitetävän luonnetestistä edelleenkehityksessä MH-kuvauksessa (Mentalbeskrivning Hund).

4.3.2 Käyttöominaisuudet

Vaikka pienoismäyräkoiria pidetään seurakoirina, niiltä vaaditaan koetulos rodunomaisesta kokeesta Suomen muotovalion arvoon. Vaatimus perustuu ajatukseen siitä, että todennettu metsästystaipumus takaisi luonteiden säilymisen rodunomaisena.

Pienoismäyräkoirien rodunomaisia kokeita ovat metsästyskoirien jäljestämiskoe (MEJÄ), vahingoittuneen hirvieläimen jäljestyskoe (VAHI), mäyräkoirien ajokoe (MÄAJ) ja uutena koemuotona pienoismäyräkoirien käyttötai-
pumuskoe (PIKA). Käytännössä metsästyskoirien jäljestämiskoe, MEJÄ, on ollut se koemuoto, jossa pienoismäyräkoirat ovat saaneet koetuloksensa. Etenkin voittajaluokan jälki on fyysisesti haastava pienikokoi-

simmille muunnoksille. Riistaviettiset ja sisukkaat yksilöt selviytyvät kuitenkin siitä.

Vuosina 1988–2007 rekisteröidyistä karkeakarvaisista pienoismäyräkoirista jäljestysvalion arvon on saavuttanut 15 koiraa.

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (MEJÄ) tarkoitus on testata koiran kykyä seurata verijälkeä. Kokeeseen voivat osallistua 9 kuukautta täyttäneet mäyräkoirat, ja se on pitkäkarvaisten normaalikokoisten mäyräkoirien ja kaikkien pienoismäyräkoirien yleisin koemuoto.

Kokeessa riistarikkaaseen ja maastoltaan vaihtelevaan metsään vedetään verijälki, jota koiran tulee itsenäisesti seurata 6 metriä pitkään naruun kytkettynä. Kokeessa on

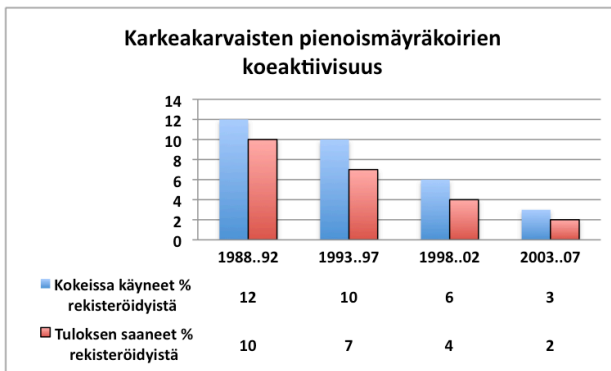
kaksi luokkaa, avoin luokka ja voittajaluokka. Ennen maastoon lähtöä testataan koirien laukauksensieto.

Avoimen luokan jälki on noin 900 metrin ja voittajaluokan jälki noin 1200 metrin pituinen. Verta jäljellä on 1/3 litran verran ja jäljen päässä "kaatona" on hirvieläimen sorkka. Avoimen luokan (AVO) jälki on vähintään 12 tunnin ja voittajaluokan (VOI) jälki 18 tunnin ikäinen.

Saatuana kaksi ensimmäistä palkintoa avoimessa luokassa koira siirtyy voittajaluokkaan. Kolme voittajaluokan ensimmäistä palkintoa saaneesta koirasta tulee jäljestämivalio, FIN JVA.

MEJÄ	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
käyneitä	44	58	46	24
tuloksen saaneita	36	43	28	16
VOI-tulos	12	11	5	2

Ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä karkeakarvaisista pienoisräkkoirista jäljestämiskokeissa on käynyt 7 prosenttia. Lyhytkarvaisten pienoisräkkoirien vastaava aktiivisuusprosentti on 7, pitkäkarvaisten pienoisräkkoirien 9.

Ylläoleva graafi kuvaa vain ja ainoastaan jäljestämiskokeissa käyneitä koiria. Mäyräkoirien ajokokeisiin (MÄAJ) on osallistunut viisi karkeakarvaista pienoisräkkoiraa, joista yksi kääpiömäyräkoiranarttu, 1993 syntynyt *Hanna* saavutti ajovalion arvon vuonna 1999. Koiran vanhemmat ovat normaalikokoisia.

Mäyräkoirien ajokokeen (MÄAJ) tarkoitus on testata jalostusta varten mäyräkoiran ajo-ominaisuuksia. Kokeessa koira voi ajaa jänistä, kauriseläintä tai kettua. Koiranomistaja valitsee ajettavan eläimen. Koemaastoon lähtevät koiran ja ohjaajan lisäksi yksi tai kaksi palkintotuomaria sekä maasto-opas. Koe on joko yksipäiväinen koe tai ns. pitkä ajokoe, jossa koiranomistaja ja palkintotuomari sopivat keskenään kaksiviikkoisjaksolta sopivan koepäivän.

Kokeessa koiran on jäljitettävä saaliseläin ja ajettava sitä haukkuen. Hyvä ajava koira on vahva ja sitkeä ja sillä on kuuluva, sointuva haukku. Arvosteluun vaikuttavat ajoaika ja ajo-ominaisuudet. Kolme kertaa ensimmäisen palkinnon saaneesta koirasta tulee käyttövalio, FIN KVA-A.

Ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä karkeakarvaisista pienoisräkkoirista ajokokeisiin on osallistunut

5 koiraa, joista yksi on yltänyt valioksi ja kolme jäänyt ilman tulosta, lyhytkarvaisista kääpiö- ja kaniinimäyräkoirista yksi, joka on myös valioitunut, ja pitkäkarvaisista mineistä 7 (2 on saanut tuloksen).

Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeen (VAHI) tarkoitus on selvittää koiran ja ohjaajan kyky seurata vahingoittuneen riistaeläimen jälkiä. Kokeeseen osallistuvalla koiranohjaajalta edellytetään, että hän on koiransa kanssa viranomaisien käytettävissä vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämistilanteessa.

Kokeeseen saavat osallistua kaikki yli 9 kuukauden ikäiset rekisteröidyt koirat, joiden ohjaajalla on metsästyskortti sekä hyväksytyt ja voimassa oleva ampumakoe. Verijäljen pituus on 1,5–2 km ja siihen käytetään 1/3 litraa verta. Jäljen ikä on vähintään 18 tuntia. "Kaatona" on hirvieläimen sorkka.

Koira saa kokeesta tuloksen hyväksytyt tai hylätty. Kaksi kertaa hyväksytyt tuloksen saanut koira ei enää saa osallistua VAHI-kokeeseen, mutta voi kokeilla taitojaan hirvenjäljestyskokeessa (HIRV-J) ja tavoitella FIN KVA-J -arvoa.

Vuonna 2007 käyttöön tulleeseen kokeeseen ei karkeakarvaisia pienoisräkkoiria ole osallistunut.

Pienoisräkkoirien käyttötaipumuskokeen (PIKA) toivotaan aktivoivan pienoisräkkoirien omistajia testauttamaan koiriensa taipumuksia jo vuodesta 2009 lähtien.

Kokeessa koira jäljestää hirven- tai kauriinsorkkaa tai kuollutta kania laahamalla metsään tehtyä jälkeä, jonka pituus on 250 metriä. Jäljestyksen aikana suoritetaan laukauksensietotesti.

Jäljen päässä on 5 metriä pitkä keinokolo, jonka läpimittana on 18 senttiä. Kolon keskivaiheilla on riistana kuollut kani tai hirven- tai kauriinsorkka. Koiran on työnnyttävä koloon ja vedettävä saalis ulos tai seurattava sitä innokkaasti, jos tuomari vetää saaliin ulos kolon toisesta päästä.

Koe on hyväksytyt, kun koira suoriutuu jäljestyksestä, laukauksensiedosta sekä kolo- ja saalistyöskentelystä hyväksytysti. Hylätyn kokeen saa uusia.

Kokeen kulkua ja sääntöjä testattaessa on havaittu, että koloon meno ei ole pienoisräkkoirille mitenkään itsestäänselvä asia. Kokeen avulla toivotaan saatavan parannusta pienoisräkkoirien pehmeiksi käynteisiin luonteisiin.

4.3.3 Muut harrastuslajit

Karkeakarvaisilla pienoisräkkoirilla harrastetaan rodunomaisten koemuotojen lisäksi ketteryysslajia, agilitya (AGI) ja tottelevaisuuskokeita (TOKO). Agility on saavuttanut suuren suosion koiraharrastajien keskuudessa näyttävänä ja vauhdikkaana lajina. Laji ei ole mäyräkoirille sopivin mahdollinen harrastusmuoto niiden kondrodystrofisen rakenteen vuoksi, mutta silti agilityykilpailuihin on osallistunut 8 karkeakarvaista pienoisräkkoiraa.

Tottelevaisuuskokeet eivät perinteisesti ole mäyräkoirien vahvin koemuoto. Metsästyskoiran olisi hyvä osata myös perustottelevaisuutta. Karkeakarvaisista pienoisräkkoirista löytyy ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä merkintä 5 koiran TOKO-aktiivisuudesta.

4.4 Terveys

Mäyräkoiralla on pitkäikäisen rodun maine. Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmän vähitellen kasvavassa kuolinsyytilastossa on tiedot 380 koirasta, joista karkeakarvaisia pienoismäyräkoiria on 30. Mäyräkoirien keskimääräinen kuolinikä on tilaston mukaan 10 vuotta, mutta useat mäyräkoirat elävät yli 12-vuotiaiksi. Karkeakarvaisilla pienoismäyräkoirilla esiintyy samoja sairauksia kuin muillakin mäyräkoirilla. Populaation suurimmat terveysongelmat ovat selkärangan välilevytyrä ja epilepsian runsastuminen kannassa.

Mäyräkoirarotujen eli koko FCI4-ryhmän sairaudet on esitelty tarkemmin liitteessä 9.2. Tässä luvussa nostetaan esiin tilastoitavissa olevat ongelmat eli PEVISA-ohjelmaan sisältyvät silmänsairaudet PRA ja perinnöllinen kaihi (HC, katarakta) sekä polvilumpion sijoiltaanmeno, ja PEVISAn ulkopuolisista ongelmista seuratuimmat eli selkärangan välilevytyrä ja epilepsia. Toistaiseksi PEVISAn ulkopuolella olevista mutta yleistyvistä silmäongelmista tarkasteluun on otettu ylimääräiset ripset (distichiasis, trichiasis, cilia), PHTVL/PHPV ja PPM.

Liitteessä 9.2. selvitetään edellisten lisäksi verkkokalvon kehityshäiriötä (RD), keratitista, allergisia iho-oireita, Cushingin oireyhtymää, sydänlappärappeumaa, korvalehtien karvattomuutta, acanthosis nigricans -ihotautia, histiosytoomaa, nikamaepämuodostumia ja välimuotoisia nikamia sekä raajojen luiden kasvulinjojen liian aikaista sulkeutumista, kasvaimia, hammasongelmia, lisääntymisongelmia, ruokatorven laajentumaa ja synnynnäisiä vikoja kuten purentaongelmia, häntämutkia ja kivespuutoksia. Tunnetuista sairauksista liitteessä ovat mukana myös von Willebrandin sairaus, Ruotsissa diagnosoitu "jaktödem" sekä geenitestillä havaittavissa oleva narkolepsia.

Liitteessä kuvattujen sairauksien yhteydessä on myös jalostussuosituksia.

Suomen Mäyräkoiraliiton vuonna 1999 tekemässä terveystarkastuksessa ei vastauksia analysoitu roduttain. 125 saadusta ilmoituksesta 48 raportoi selkäongelmista ja 18 sydänvaivoista. Vastaavaan kyselyyn vuonna 2004 saatiin tiedot 13 karkeakarvaisesta pienoismäyräkoirasta. Selkäongelmia ilmoitettiin kolmesta koirasta.

Terveystarkastukset ovat vanhoja, ja nykytilanne edellyttää uuden kartoituksen tekemistä. Myös rodun omaa selvitystä mäyräkoirien kuolinsyistä ja -iästä kaivataan.

Yliopistolaisen eläinsairaalan (YES) potilasmateriaalissa ajalta 1993–2000 on maininta 310 karkeakarvaisesta pienoismäyräkoirasta. Niistä parikymmentä käyntiä koski selkäongelmia.

Eläinsairaalan potilasmateriaali on valikoitunut pääkaupunkiseudulle lähetepotilaisiin ja päivystystapauksiin.

4.4.1 Silmänsairaudet

Jalostukseen käytettäviltä karkeakarvaisilta pienoismäyräkoirilta edellytetään, etteivät ne sairasta etenevää verkkokalvon surkastumaa (PRA) eivätkä perinnöllistä kaihia (HC, katarakta). Silmälausunto-oikeuden omaavan eläinlääkärin lausunto ei astutushetkellä saa olla 24 kuukautta vanhempi.

PEVISA	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Tutkittu	87	181	186	167
PRA	2	-	1	2
HC	-	2	2	4

Vakavista, sokeuttavista silmänsairauksista PRA:n esiintyvyys on alhainen. Perinnöllistä kaihia esiintyy jonkin verran, ja se on tullut kantaan normalikokoisista tapahtuneiden siirtojen kautta. Normaalikokoisessa karkeakarvaispopulaatiossa perinnöllinen kaihi runsastui 1980-luvulla matadorijalostuksen ja sukusiitoksen vuoksi. Geenitestiä sairaudelle ei toistaiseksi ole. Vastustaminen tapahtuu edelleen PEVISA:n ja sukutauluanalyyysien pohjalta.

Virallisen silmätarkastuslausuntolomakkeen muutoksen myötä myös muita, toistaiseksi PEVISAn kuulumattomia silmämuutoksia on alettu rekisteröidä.

Muut	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Ylim. ripset	-	1	3	5
PHTVL/PHPV	-	2	-	3
PPM	1	5	9	7

Mäyräkoirien silmissä esiintyvistä ylimääräisistä ripsistä ja karvoista (distichiasis, cilia aberranta, trichiasis) voi aiheutua koiralle kivuliaitakin ongelmia, jotka hoitamattomina voivat vahingoittaa silmää.

PHTVL/PHPV eli linssin ja silmänpohjan välisen, sikiöaikaisen verisuoniverkoston vajaa surkastuminen sekä PPM (sikiöaikaisen verisuonien ja kalvojen jäänteet värikalvossa) on useissa tapauksissa merkitty tulkinannvaraisiksi.

Kaikissa näissä PEVISA-ohjelman ulkopuolisissa perinnöllisiksi todetuissa silmänsairauksissa suositellaan, että käytettäessä lievimpiä asteita jalostukseen toisen osapuolen tulisi olla terve. Vakavampia asteita potevia koiria ei tulisi käyttää jalostukseen lainkaan.

PEVISAn liittyviä silmätarkastuksia tehdään lähes pelkästään jalostukseen aiotuille koirille, joten tarkastettavat koirat ovat pääosin nuoria tai keski-ikäisiä. Myös vanhempia koiria pitäisi tarkastuttaa, sillä PRA ja kaihi voivat ilmetä vasta 7–9 vuoden iässä tai jopa myöhemmin.

4.4.2 Patellaluksaatio = polvilumpion sijoiltaanmeno

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet ja heikot takaraajojen kulmaukset altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Sitä esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla sekä sellaisilla suuremmilla rodulla, joilla on suora takajalka. Periytyvyyden mekanismi ei ole tiedossa.

Mäyräkoirista patellaluksaatiota tavataan lähinnä kääpiö- ja kaniinimäyräkoirilla, mutta kaikissa kokomuun-

noksissa esiintyy jonkin verran kondrodystrofiaan liittyviä kasvuhäiriöitä, jotka takajaloissa voivat aiheuttaa vaikea-asteisiakin patellaluksaatioita. Nämä tulevat usein esiin jo kasvuiässä ja johtavat selviin rakennevirheisiin.

Patellaluksaatio jaetaan vakavuusasteen perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla. I-asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaa hoitoa.

II- ja III-asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liik-kumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkitäin sairasta raajaansa sen sijaan, että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan) ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen).

IV-asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Jos vika on molemminpuolinen, koiralla on matalat, hiipivät takaliikkeet, koska sen on vaikea ohjenta takajalkojaan. Liikkeet voivat olla myös pompotavat.

Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Vaikeat patellaluksaatiot on hoidettava kirurgisesti, vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono.

PEVISAan liittyvien tarkastusten perusteella patellaluksaatio ei ole mäyräkoirilla ongelma. Vuosina 1988–2007 rekisteröidyistä karkeakarvaisista pienoismäyräkoirista on tarkastettu 623 koiraa. Vaikeimpia asteita ei ole tavattu lainkaan.

polvet	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Tutkittu	113	177	178	155
0	102	165	160	148
I	10	12	18	6
II	1	-	-	1

Kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien polvet on tarkastettava patellaluksaation varalta, mutta PEVISA:ssa ei ole rajoituksia vian vakavuuden suhteen. Suosituksena on, että jalostuksessa vähintään toisen osapuolen polvet ovat terveet.

4.4.3 Selkäongelmat

Mäyräkoirien välilevytyrän esiintyvyydeksi on ulkomaisissa tutkimuksissa arvioitu noin 20 %. Suomesta ei esiintyvyystilastoja ole.

1990-luvun lopulla alkaneissa vapaaehtoisissa selkäkuvauksissa välilevyjen kalkkeutumien kartoittamiseksi on syyskuun loppuun 2008 mennessä käynyt 83 karkeakarvaisia pienoismäyräkoiraa, mäyräkoiraa. Näistä 59 on kuvattu suosittelussa eli 24–42 kuukauden iässä, jolloin kaikkien kalkkeutumien katsotaan näkyvän eikä kalkkeutumien katoaminen ole vielä alkanut. Tulokset on eritelty rekisteröintivuoden mukaan.

Kalkkeutumien kartoitus perustuu useisiin ulkomaisiin tutkimushavaintoihin kalkkeutumien periytyvyydestä ja niiden yhteydestä välilevytyrään. Lokakuussa 2008 ilmestyneessä artikkelissa tanskalaiset tutkijat (Vibeke Jensen et al) määrittivät, että jokainen kalkkeutuma lisäsi välilevytyrän riskiä. Siten koiralla, jolla on esimerkiksi

viisi kalkkeutumaa, on noin nelinkertainen riski sairastua verrattuna koiraan, jolla ei ole kalkkeutumia.

Jalostussuosituksena on, että vaikeasti kalkkeutuneita (K5 tai enemmän) ei jalostukseen käytettäisi, mutta ehdotonta täyskieltoa ei voida antaa. Vaikeasti kalkkeutuneiden jalostuskäytössä on kuitenkin käytettävä tarkkaa harkintaa.

Selkätulos, kuvattu suositusiässä	1993–97	1998–02	2003–07	Yht
terve = K0		3	5	8
lievä aste = K1–K2	3	11	7	21
keskivaikea = K3–K4	1	10	3	14
vaikea = K5 tai enemmän	1	9	6	16
kuvattu yht.	5	33	21	59

Selkätulos, kuvattu liian nuorina tai vanhoina	1993–97	1998–02	2003–07	Yht
terve = K0	1	2	-	3
lievä aste = K1–K2	4	5	-	9
keskivaikea = K3–K4	1	2	3	6
vaikea = K5 tai enemmän	-	3	3	6
kuvattu yht.	6	12	6	24

Kuvatuista koirista yhteensä 40:ää koiraa on käytetty jalostukseen. Kaikkiaan 255 koiralla on vanhemmat, joista toinen tai molemmat on kuvattu. Vaikeasti kalkkeutuneiden koirien jälkeläisiä on 43.

Vapaaehtoisten kuvausten ongelmana on, että kuvaustuloksia ei saada järjestelmällisesti sekä vanhemmistä että jälkeläisistä. Lisäksi kuvaustilastoja vinouttaa se, että muutamat kasvattajat kuvauttavat runsaasti koiria, kun taas toiset, paljonkin kasvattavat kennelit eivät kuvauta lainkaan.

4.4.4 Epilepsia

Epilepsiaa aivojen sähköinen toiminta häiriintyy kohtauksittaisesti. Epilepsia voi olla primaarista tai sekundaarista. Periytyvä epilepsian muoto on primaarinen. Suomessa primaarista epilepsiaa esiintyy kaikissa rotumuunnoksissa.

Kasvattajien ja koiranomistajien ilmoittamia epileptisiä karkeakarvaisia pienoismäyräkoiria jalostustoimikunnan tietokantaan on ilmoitettu yksi koira. Todellisuudessa epileptikkoja kuitenkin lienee enemmän. Kyselytutkimus tilanteen kartoittamiseksi on käynnistetty.

4.4.5 Lisääntymiskyky

Mäyräkoiranarttujen kiimat ovat yleensä voimakkaita ja säännöllisiä. Urokset ovat rakenteestaan huolimatta tavallisesti hyviä astujia. Keinosiemennyksiä ei juuri tarvita.

Mäyräkoirien hyvien lisääntymisominaisuuksien turvaamiseksi keinosiemennyksiin ei tule turvautua muulloin kuin siirto- tai pakastesperman käytön yhteydessä. Nartuista kiinnostumattomat, pehmeät ja pelokkaat urokset tulee karsia jalostuksesta.

Synnytykset ovat pääsääntöisesti luonnollisia. Supistushäiriöitä esiintyy jonkin verran, minkä vuoksi supistuksia voimistavaa lääkitystä tai keisarinleikkausta saatetaan tarvita. Mäyräkoiranartut ovat hyviä emoja eivätkä tarvitse ihmisen apua pentujen hoidossa.

Keskimääräiset pentuekoot ovat 2000-luvulla nousseet aiempiin sukupolviin verrattuna.

Keskimääräiset pentuekoot sukupolvittain				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
kääpiöt	3,7	3,6	3,7	3,6
kaniinit	-	2,7	3,3	3,2

Keskimääräiset pentuekoot 2003–207					
	2003	2004	2005	2006	2007
kääpiöt	3,6	3,5	3,6	3,5	3,7
kaniinit	3,2	2,3	4,0	3,0	3,7

Pennuissa esiintyy jonkin verran kivesvikoja, napatyriä, häntämutkia ja parentavikoja. Määristä ei ole tilastoa.

4.4.6 Tilanne ja suositukset muissa maissa

Useimmissa mäyräkoiramaissa terveyden tutkiminen ja tilastointi on satunnaista, mikä tulisi muistaa tuontejä suunniteltaessa. Jopa monessa WUT:n (Welt Union Tecel) suuressa jäsenmaassa on vallalla asenne, että mäyräkoirilla ei ole sairauksia eikä esimerkiksi silmien tutkiminen ole pakollista. Saksan terveystuloksia ei liiemmin tilastoida, vaikkakin tiedot löytyvät rodun vuosikirjoista (Zuchtbuch). Suomen kannalta yleisimpien tuontimaiden Viron ja Venäjän terveystilanteesta tietoja ei ole käytettävissä lainkaan.

FCI:n ulkopuolisessa Iso-Britanniassa koirien silmiä tutkitaan vapaaehtoisesti, mutta tuloksia ei julkaista järjestelmällisesti. Britit voivat halutessaan käyttää amerikkalaista koirien silmätautien CERF-tietokantaa (*Canine Eye Registration Foundation*), joka perii koiran tietojen rekisteröinnistä maksun. CERF on yhteistyössä alunperin

koirien lonkkadysplasian tiedonkeruun perustetun OFA:n (*Orthopedic Foundation for Animals*) kanssa.

Tuoreimpien tilastojen mukaan tutkituista mäyräkoirista 4,8 prosentilla on tavattu PRA (rekisteröityjä tietoja 21) ja 6,2 prosentilla patellaluksaatiota (113 rekisteröityä tietoja). Rotumuunnoksia ei ole eritelty.

Mäyräkoirien terveyttä seurataan tarkimmin Pohjoismaissa. Tulosten asettamat rajoitukset ja suositukset kuitenkin vaihtelevat.

Kun Suomessa karkeakarvaisten pienoismäyräkoirien jalostuksen esteenä ovat PRA ja perinnöllinen kaihi, Ruotsissa vain havaittu PRA estää jalostuskäytön. PRA-tapauksia on kymmenen viime vuoden aikana rekisteröidyistä ruotsalaisista karkeakarvaisista pienoismäyräkoirista löydetty yksi tapaus. Erilaisia kaihitapauksia on vastaavana aikana tavattu 5.

Norjassa ja Tanskassa silmien tutkiminen on vapaaehtoista eikä rekisteröintirajoituksia ole. Tanskalaisista karkeakarvaisista pienoismäyräkoirista on tavattu erilaisia kaihitapauksia 13. Viidellä koiralla on todettu PPM ja kahdella PHTVL/PHPV. Norjassa vapaaehtoisesti silmätutkituista karkeakarvaisista pienoismäyräkoirista ei ole tietoja.

Selkiä on viime vuosina kuvattu sekä Tanskassa että Norjassa. Dansk Gravhundeklub eli Tanskan mäyräkoiraliitto suosittelee, että kaikki 1.7.1998 jälkeen syntyneet koirat selkävadataan ennen jalostuskäyttöä. Koiria, joilla on kalkkeutumia 3 tai 4 voidaan käyttää jalostukseen rajoitetusti (1–2 pentuetta) sellaisen partnerin kanssa, jolla on korkeintaan yksi kalkkeutuma. Kuvattuja koiria on kaikkiaan noin 480, joista 5 on karkeakarvaisia pienoismäyräkoiria. Niistä yksi on vaikeasti kalkkeutunut, ja muilla kalkkeutumia on 1–3.

Norjassa on kuvattu noin 100 koiraa. Niiden joukossa ei ole karkeakarvaisia pienoismäyräkoiria. Selkävattujen jalostuskäytössä noudatetaan samoja ohjeita kuin Tanskassa.

Matadorijalostuksen kitkemiseksi Svenska Taxklubben on antanut suosituksen urosten pentuerajasta. Karkeakarvaisilla pienoismäyräkoirilla raja on 4 pentuetta. Tanskassa ylikäyttöä valvoo Tanskan kennelliitto. Uroksen pentumäärä sen koko elinaikana ei saa yllittää 25 prosenttia rodun vuosittaisesta rekisteröintimäärästä tai 5:ttä prosenttia uroksen oman sukupolven aikana syntyneestä pentumäärästä. Rajan ylittyessä kennelliitto asettaa koiran jälkeläiset rekisteröintikieltoon.

4.5 Ulkomuoto

Rotumääritelmän mukaan mäyräkoira on matala, lyhyt- raajainen ja pitkänomainen. Maavara on noin 1/3 säkäkorkeudesta ja korkeuden suhde rungon pituuteen on 1 : 1,7–1,8.

Mäyräkoiran tulee olla ryhdikäs, tiivisrakenteinen ja lihaksikas. Sen pään asento on ylväs ja ilme tarkkaavainen. Lyhyistä raajoistaan huolimatta, mäyräkoira liikkuu ketterästi.

Leukojen koolla on terveydellinen merkitys. Mitä vahvemmat ovat leuat, sitä pienempi on alttius hampaiden kiinnityskudoksen tulehdukselle.

Karvoihin on katsomista

Oikea karvanlaatu on karvatyyppistä riippumatta tärkeä ominaisuus.

Karkeakarvaisen mäyräkoiran karvapeite on karkea, tiheä ja ihonmyötäinen Se koostuu säänkestävästä peitin-karvasta ja pehmeästä pohjavillasta. Silmien yläpuolelle karva muodostaa kulmakarvat ja kuonoon parran. Karkea karva vaatii säännöllisen nyppimisen.

Sopivan karkea karva on helppohoitoinen, likaa hylkivä ja säänkestävä. Liian pehmeä ja runsas karkea karva kerää lunta ja likaa sekä on työläs hoidettava.

Suuri ei ole kaunista

Nykyisen rotumääritelmän mukaan kääpiömäyräkoirien rinnan ympäryys on alle 35 cm ja kaniinimäyräkoirien alle 30 cm. Kääpiömäyräkoirauroksen paino on 4,5–5,5 kg ja kaniinimäyräkoirauroksen 3,5–4,3 kg. Narttujen tulisi olla selkeästi uroksia pienempiä.

Jalostuksessa rintakehän oikeaan muotoon tulee kiinnittää jatkuvasti huomiota. Kääpiö- tai kaniinimäyräkoiran luokituksen ei tule perustua virheelliseen, putkimaiseen rintakehän muotoon. Koon ylärajoilla olevia, ensi kertaa mittaukseen tulevia pienoismäyräkoiria tulisi siirtää normaalikokoisiin nykyistä paljon herkemmin

DTK (Deutsche Teckelklub) ja WUT (Welt Union Teckel) ovat pyrkineet torjumaan eräiden FCI:n (Fédération Cynologique Internationale) jäsenmaiden yritykset rotumääritelmän muuttamisesta koon osalta sallivammaksi. Näyttelykehissä suuntaus on jo vuosia ollut nimenomaan suurikokoisia suosiva.

Värillä on väliä

Karkeakarvaiset mäyräkoirat kokomuunnokseen katsomatta ovat yleensä eri sävyisiä riistanvärisiä. Myös mustia punaisin merkein, ruskeita keltaisin merkein ja kellanpunaisia on. Viimeksi mainittujen värien osuus ovat laskemassa. Harvinaisia, tuontien mukana saapuneita värejä ovat laikullinen (merle) ja juovikas (brindle). Merle on tämän päivän muotiväri. Mäyräkoiralla satunnaisesti esiintyviä värejä ovat kermanvärinen ja juovikas, joita esiintyy erityisesti englantilaisissa mäyräkoirapopulaatioissa. Erittäin harvinaisia värejä kaikkialla maailmassa ovat valkolaikullinen, sininen ja isabella. Meillä ne kuuluvat väreihin, jotka ovat kiellettyjä.

Turkinväriin liittyy tietyissä tapauksissa terveysoongelmia.

- **Homotsygootti merle:** Aiheuttaa alkion varhaisen kuoleman tai tuottaa yksilön, jolla silmän ja korvan rakenteiden epämuodostumien riski on kohonnut
- **Sininen (haalistunut musta) sekä isabella (haalistunut ruskea):** Kohonnut alttius karvatuppien kehityshäiriölle, dysplasialle. Karvatuppien dysplasiaa sairastavalla koiralla on pentuaikana normaali karvapeite, mutta koiran aikuisuudessa karvapeite ei enää uusiudu normaalisti. Ihoon kehittyy krooninen tulehdus ja karvapeite käy harvaksi.
- **Valkokirjava (piebald):** Kohonnut alttius alenuneelle kuulolle tai kuuroudelle. Kuurous voi

olla tois- tai molemminpuolista. Piebald-väritys on suosittu mutta myös kiistanalainen pohjois-amerikkalaisten mäyräkoirakasvattajien keskuudessa.

Suomen Kennelliiton rekisteröintisääntöjen mukaan kahden laikullisen eli merle-värisen koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Punaisen tai riistanvärisen mäyräkoiran parittaminen merle-värisellä yksilöllä on jossain määrin ongelmallista. Vastasyntyneellä punamerlellä pennulla laikut näkyvät selvästi, mutta täysikasvuisella yksilöllä huomattavasti heikommin. Ellei väriä ole kirjattu rekisteröinnin yhteydessä oikein, on vaarana kahden punamerlen yhdistäminen myöhemmin vahingossa.

Laikullisuuden toteamiseksi on olemassa geenitesti.

Erikoisten värien jalostamiseen on syytä suhtautua pidättyväisesti. Rotuominaisuudet eivät saisi kärsiä erikoisen värin kustannuksella, ja erikoisiin väreihin liittyvät terveysriskit tulisi pitää mielessä. Mäyräkoiran historiasta ja eri maiden erilaisista jalostuskäytännöistä johtuen tuontikoirien jälkeläisissä voi esiintyä aiemmin sallittuja, nykyisin ei-hyväksytyjä värejä. Ne kannattaa rekisteröidä EJ-rekisteriin, jotta ei-hyväksytyistä väreistä päästään eroon.

4.5.1 Ulkomuodon arvioiminen jalostusta varten

Koiran ulkomuoto voidaan arvioida jalostusta varten virallisessa koiranäyttelyssä tai rotujärjestön jalostustarkastuksessa.

Näyttelyarvostelu ei ole yksityiskohtainen, koska arvostelu-aikaa koiraa kohden on ainoastaan muutamia minuutteja. Koiran vahvuudet ja vakavat puutteet tulevat kuitenkin yleensä huomatuiksi. Aggressiivisesti tai hyvin pelokkaasti käyttäytyvä koira samoin kuin koira, jolla on esimerkiksi vakava purentavika tai hännän nikamavika saa arvosanan "hylätty", HYL. Hylätty-arvosanan saanutta koiraa ei suositella jalostukseen käytettäväksi.

Koiranäyttelyt ovat viime vuosikymmeninä ajautuneet pois päin alkuperäisestä jalostusta palvelevasta

tarkoituksestaan ja muuttuneet kilpailullisemmiksi. Korkeimpien laatupalkintojen ERI (erinomainen) ja EH (erittäin hyvä) osuus on vuosi vuodelta runsastunut niin, että vähintään EH on jaettu 70–80 prosentille näyttelyissä käyneistä mäyräkoirista lähes kaikissa muunnoksissa.

Ulkomuototuomarit näkevät runsaasti koiria ja voivat halutessaan ja laatuarvosteluasteikkoa laajasti hyödyntäen vaikuttaa merkittävästi rotujen kehitykseen. Suomen Mäyräkoiraliiton ulkomuototuomarikoulutuksessa korostetaan oikean koon arvostelua.

4.5.1.1 Näyttelyt

Koiranäyttelyissä mäyräkoirat arvostellaan omana roturyhmänään (FCI 4) ja yhdeksänä rotuna.

Näyttelytulosten perusteella karkeakarvaiset pienois-
määräkoirat ovat ulkomuodoltaan erittäin hyviä ellei
peräti erinomaisia. Jokaisesta sukupolvesta noin puolet
tai useampikin on koiranäyttelyssä, ja useampi kuin kol-
me koiraa neljästä on arvioitu vähintäänkin rotunsa erit-
tään hyväksi edustajaksi (1/EH).

Korkein näyttelytulos	rekisteröintivuosi			
	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2003– 07
rekisteröity	363	617	713	771
käyneitä	139	226	241	229
käyneitä re- kister. %	38	37	34	30
SA/ERI %	47,5	50,9	58,1	63,3
1/EH %	33,8	25,7	20,3	24,0
SA/ERI+1/EH	81,3	76,6	78,4	87,3
2/H %	15,1	17,7	15,8	10,5
3/T %	3,6	3,1	2,9	0,9
0/HYL %	-	2,6	2,9	1,3
EVA/-	-	-	-	-

Ulkomuototuomareiden arvioiden mukaan ulkomuoto
on kehittynyt parempaan suuntaan. Kääpiökoirien tyypil-
lisiä vikoja kuten omenapäätä, suuria pyöreitä silmiä ja
heikkoja leukoja esiintyy kuitenkin yhä. Toivomisen va-
raa löytyy myös rintakehien muodossa ja liikkeiden teh-
okkuudessa. Karvanlaatu on yleensä hyvä, mutta kar-
van pehmeyttä esiintyy.

4.5.1.2 Jalostustarkastukset

Jalostustarkastuksen tarkoituksena on saada koirista sel-
keämpi, yhtenäisempi ja tarkempi arvio kuin näyttelyar-
vostelussa. Samalla pyritään löytämään uusia, hyviä ja-
lostukseen sopivia koiria. Koiran omilla ominaisuuksilla
ei ole mitään merkitystä jalostuksen kannalta, jos ne eivät
ole periytyviä. Periytyminen voidaan arvioida vain esi-
vanhempien ja jälkeläisten ominaisuuksien perusteella.

Jalostustarkastuksen suorittavat ulkomuototuomari ja
jalostustoimikunnan edustaja. Koira mitataan ja punni-
taan. Mitattavia kohteita on 7, joiden perusteella selvitte-
tään koiran mittasuhteet. Rakenne arvostellaan seisotta-
malla koiraa pöydällä ja liikuttamalla sitä maassa.

Loppulauseunossa koira, jossa todetaan vain vähäisiä
puutteita, saa arvosanan "hyväksytty" ja koira on ja-
lostukseen suositeltavissa. Koira, jossa todetaan useita
puutteita, jotka eivät kuitenkaan ole kovin merkitykselli-
siä, saa arvosanan "hyväksytty varauksin", jolloin jalos-
tuskäytössä puutteiden hallinnassa pitämiseen on
kiinnitettävä huomiota.

Koira, jossa on merkittäviä mutta ei vakavia puutteita
saa arvosanan "ei suositella jalostukseen". Koira, jossa
on yksikin vakava puute, saa arvosanan "hylätty" eikä
sitä tule käyttää jalostukseen.

Nykymuotoiset jalostustarkastukset alkoivat 1994, ja
niihin on osallistunut 54 karkeakarvaista kääpiömäärä-
koiraa ja 11 kaniinimääräkoiraa. Koirat ovat valikoitu-
neet jalostustarkastuksiin satunnaisesti eikä yksittäisten
koirien jalostuksellista merkitystä ole päästy arvioimaan
jälkeläisten perusteella. Parasta jalostustarkastusten antia
ovat olleet koirien koossa ja mittasuhteissa tapahtuneiden

Keskiarvo- mitat kääpiöt kg & cm	Tarkastettujen rekisteröintivuosi			
	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2002– 07
tarkastettu yht.	5	23	14	12
tarkastettu uroksia	4	8	7	10
tarkastettu narttuja	1	15	7	2
paino urokset	5,6	6,2	5,8	5,9
paino nartut	6,0	5,1	5,3	6,2
rinnanympärys urokset	34,5	33,9	34,3	34,6
rinnanympärys nartut	35,0	32,5	33,3	34,5

Keskiarvo- mitat kaniinit kg & cm	Tarkastettujen rekisteröintivuosi			
	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2002– 07
tarkastettu yht.	-	5	4	2
tarkastettu uroksia	-	1	-	-
tarkastettu narttuja	-	4	4	2
paino urokset	-	3,9	-	-
paino nartut	-	3,6	3,7	3,9
rinnanympärys urokset	-	30,0	-	-
rinnanympärys nartut	-	28,8	28,3	29,5

muutoksien havainnointi, joista normaalikuntoisen pie-
noismääräkoiran rinnanympäryksen keskiarvon kipuami-
nen kohti rotumääritelmän ylärajaa on huolestuttava ha-
vainto.

4.5.2 Rekisteriohjeen määräykset

Rekisteröinnin yhteydessä koiran rekisterinumeron pe-
rään liitetään karvanlaatua, kokoa ja väriä kuvaavat kirj-
jaintunnukset.

Karvanlaatua ja kokoa kuvaavat kirjaintunnukset		
K lyhytkarvai- nen normaalikokoinen	R karkeakarvai- nen normaaliko- koinen	L pitkäkarvainen normaalikokoinen
KZ, RZ, LZ		KK, RK, LK
kääpiömääräkoira		kaniinimääräkoira

Määräkoira voidaan siirtää muunnoksesta toiseen, jos
sen koko tai karvanlaatu osoittautuu rekisterikirjaan il-
moitetusta poikkeavaksi.

Karkeakarvaisuus periytyy vallitsevasti lyhytkarvai-
suuteen nähden ja lyhytkarvaisuus pitkäkarvaisuuteen
nähden. Näin ollen karkeakarvainen määräkoira voi kan-
taa perimässään lyhytkarvaisuuden tai pitkäkarvaisuuden
tekijää. Lyhytkarvainen voi kantaa perimässään pitkä-
karvaisuuden tekijää.

Rodun historiasta ja eräiden maiden jalostusohje-
säännöistä johtuen karkeakarvaisista vanhemmista syn-
tyy Suomessa harvakseltaan mutta säännöllisesti lyhyt-

karvaisia jälkeläisiä. Harvinaisempaa vaikkakaan ei tavatonta on pitkäkarvaisten jälkeläisten syntyminen lyhytkarvaisista tai karkeakarvaisista vanhemmista.

Karvanlaadun osalta muutos voidaan tehdä, kun koira on täyttänyt 9 kk. Muutos suurempaan kokoluokkaan voidaan tehdä, kun koira on täyttänyt 9 kk, jos sen voidaan selvästi todeta kuuluvan suurempaan kokomuunnokseen. Siirto pienempään kokoluokkaan voidaan tehdä vasta koiran täytettyä 15 kk.

Kun pienoismäyräkoira syntyy kaniinimäyräkoiran ja kääpiömäyräkoiran yhdistelmästä, pennut rekisteröidään suuremman vanhemman rotuun eli kääpiömäyräkoiraksi.

Siirto muunnoksesta toiseen koon tai karvanlaadun mukaan voidaan tehdä ulkomuototuomarinlausunnon perusteella virallisessa koiranäyttelyssä tai kahden, rodun arvosteluun oikeutetun ulkomuototuomarin lausunnon perusteella. Siirto voidaan tehdä vain kerran ja koiran ennen siirtoa saavuttamat näyttelytulokset mitätöidään.

Siirrot kuvastavat populaatioiden kokoa ja jalostusyksilöiden määrää. Pitkäkarvaiset ja karkeakarvaiset pienoismäyräkoirat ovat muodostaneet riittävän suuret jalostuspopulaatiot, mutta lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien populaatioiden synnyssä ja kehityksessä siirroilla on ollut suuri merkitys.

4.5.3 Koko- ja karvanlaatumuunnosten risteyttämistä koskevat säännöt

Rodun kotimaan rotujärjestö Deutsche Teckelklub (DTK) samoin kuin eurooppalaiset kattojärjestöt FCI ja Welt Union Teckel (WUT) katsovat, että koko- ja karvanlaatumuunnoksia on jalostettava toisistaan erillään ellei risteyttäminen ole muunnosten terveyden takia välttämätöntä. Kanta on ymmärrettävä, sillä mäyräkoirapopulaatiot Keski- ja Etelä-Euroopassa ovat riittävän suuria erillään jalostettavaksi.

Käytännöt Pohjoismaissa vaihtelevat. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa karvanlaatu- ja kokomuunnoksia saa tehdä vapaasti. Tanskassa kokomuunnosten risteytys on sallittua. Suomessa eri karvanlaatuja saa risteyttää ainoastaan SKL:n antamalla poikkeusluvalla.

Samaa karvanlaatua olevia kääpiö- ja kaniinimäyräkoiria saa risteyttää vapaasti, koska kaniinimäyräkoirakannat ovat liian pieniä erillään jalostettaviksi. Normaali- ja pienoismäyräkoirien risteyttämisessä keskenään noudatetaan FCI:n kantaa, joka risteytysohjeen mukaan on periaatteessa kielteinen. Poikkeuksia sallitaan vain erittäin painavista terveydellisistä syistä, ja silloinkin risteytysten edellytetään tapahtuvan suunnitelmallisesti rotujärjestön ohjauksessa.

5 – Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Suomen Mäyräkoiraliitto teki ensimmäisen jalostuksen tavoiteohjelmansa vuonna 1984. Tämä tavoiteohjelma vahvistettiin Suomen Kennelliitossa 1.12.1986. Viimeisin JTO on vuodelta 2003.

Aiemmille jalostuksen tavoiteohjelmille on ollut tyyppillistä konkreettisuuden puute. Tavoitteiksi on useimmiten asetettu pelkkä huomion kiinnittäminen.

5.1 Populaatio ja sen tila

Huolimatta populaation koon kasvusta, jalostuspohja on edelleen liian kapea. Tilanteeseen ovat johtaneet matadorijalostus ja liian harvojen urosten käyttö jalostukseen. Tavoitteena on ollut lopettaa matadorijalostus, käyttää erittäin suurta harkintaa linjasiitoksen kohdalla, luopua sisäsiitoksesta kokonaan ja laajentaa jalostuspohjaa. Näihin tavoitteisiin ei ole päästy. Ylikäytettyjä uroksia on yhä.

Sukusiitosprosentit ovat yleisesti pienentyneet hyvälle tasolle, mutta tehollinen kannankoko on edelleen liian pieni.

5.2 Luonne

Luonteiden kehityksestä on vaikea sanoa mitään, koska luonteita on testattu vähän ja satunnaisesti.

5.3 Käyttöominaisuudet

Käyttöominaisuudet ovat pysyneet ennallaan tai heikentyneet, jos MEJÄ-kokeissa kävijöiden määrää käyttää kehityksen mittarina. Käyttöön ei ole vielä saatu rodunomaista käyttökoetta pienoismäyräkoirille.

5.4 Terveys

Terveyden osalta jalostustyön keskeisin asia on ollut perinnöllisten silmä- ja polvisairauksien vastustaminen PEVISA-ohjelman puitteissa. PRA:n ja perinnöllisen kaihien vastustaminen on karkeakarvaisilla pienoismäyräkoirilla onnistunut jalostuksen tavoiteohjelman mukaisesti.

Polvisairaudet ovat hallinnassa.

Selkäongelmia, allegisia sairauksia tai epilepsiaa ei tavoiteohjelmissa ole juuri mainittu.

5.5 Ulkomuoto

Karkeakarvaiset pienoismäyräkoirat ovat kehittyneet parempaan suuntaan. Kääpiökoiramaisista rakenneominaisuuksista ei ole kuitenkaan kokonaan päästy eroon. Heikkoja alaleukoja ja lyhyitä, kapeita rintakehiä esiintyy edelleen.

6 – Jalostuksen tavoitteet ja strategiat

6.1 Visio

Karkeakarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat säilyvät aitoina riistaviettisinä, elinvoimaisina pienikokoisina mäyräkoirina ja reippaina perheenjäseninä. Luonteisiin saadaan lisää rohkeutta ja kääpiökoirien tyypillisiä rakennevirheitä saadaan karsittua. Välilevytyrän esiintyvyys laskee. Suosio pysyy nykyisenlaisena tai kasvaa hillitysti. Jalostusmatadorien käytöstä luovutaan.

6.2 Rotujärjestön tavoitteet ja strategiat

6.2.1 Populaation kokonaistilanne ja rakenne

Kasvatustoiminta ja rekisteröinnit lisääntyvät. Jalostusmateriaalin käyttö tehostuu, jalostuspohja monipuolistuu. Vuosittainen tehollinen kannankoko kohoaa sataan vuosina 2009–2014. Rodun keskimääräinen sukusiitosaste vakiintuu alle 2,5 prosenttiin.

Koetulosten puuttuessa jalostuskoiralla tulisi olla vähintään hyväksytty luonnetestitulok.

Kasvattajien valistusta lisätään. Kasvattajia kannustetaan tuomaan maahan rodunomaisissa käyttökokeissa palkittuja jalostuskoiria. Samoja yhdistelmiä ei toisteta. Urosten ylikäytöstä luovutaan. Jalostusuroksia käytetään harkiten. Kahden tai kolmen pentueen jälkeen pidetään jalostuskäytössä tauko, jotta nähdään millaista jälkeä uros jättää.

Mikäli jalostusurosten ja -narttujen määrällisen suhteen vinoutuma edelleen jatkuu, on asia korjattavissa vain PEVISA-ohjelmaan viedyllä jälkeläisrajoituksella.

Koiranomistajia kannustetaan käyttämään koiriaan jalostukseen nykyistä laajemmalla rintamalla.

6.2.2 Luonne

Jalostuskoiria pyritään luonnetestaamaan nykyistä enemmän. Karkeakarvaisten kääpiö- ja kaniinimäyräkoirien luonnetta parannetaan valitsemalla jalostukseen rohkeita ja tasapainoisia koiria. Arkoja tai vihaisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.

6.2.3 Käyttöominaisuudet

Rodunomaisten kolotyöskentelyominaisuuksien parantamiseen päästään, kun niitä testaava koemuoto otetaan käyttöön. Koirien omistajiin ja kasvattajiin vedotaan, jotta he veisivät koiriaan myös muihin kuin MEJÄ-kokeisiin. Kokeissa menestyneet yksilöt pyritään saamaan jalostukseen mukaan.

Jalostuskäyttöön tuodaan tai lainataan aikuisia koiria, joilla on sopivat käyttöominaisuudet.

6.2.4 Terveys

Hyvä terveys on edellytys suosiolle niin harrastus- kuin perhekoiranakin. Jalostukseen käytetään ainoastaan kliinisesti terveitä koiria. Etenkin välilevytyrän esiintyvyyttä pyritään edelleen pienentämään. Välilevytyrään sairastuneet yksilöt vedetään välittömästi pois jalostuksesta, ja niiden lähisukulaisiin ja jälkeläisiin suhtaudutaan jalostuskäytössä varauksin. Välilevytyrän esiintyvyys laskee vuosina 2009–2014. Allergisia mäyräkoiria ei käytetä jalostukseen.

Kaihitilannetta seurataan. Pelkät silmätarkastukset eivät riitä, vaan lisäksi tarvitaan jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa sukutaulujen perinpohjaista analysointia.

Muilta osin populaation terveys pysyy nykyisenlaisena.

6.2.5 Ulkomuoto

Useimmat karkeakarvaiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirat ovat rakenteeltaan riittävän hyviä. Jalostukseen käytetään rakenteeltaan terveitä koiria.

Kääpiöurosten paino on 4,5–5,5 kg ja kaniiniurosten 3,5–4,3 kg. Nartun tulee olla urosta pienempi. Ylisuuret yksilöt tulisi siirtää normaalikokoisiin nykyistä herkemmin.

6.2.6 Yhteenveto rotujärjestön strategiasta

– **Hallitus muuttaa jalostusohjesääntöä siten, että eri jalostuspopulaatioiden yksilölliset tarpeet voidaan paremmin ottaa huomioon jalostusyksilöitä valittaessa.**

Karkeakarvaisen kääpiö- kaniinimäyräkoiran kohdalla jalostustavoitteisiin ei päästä käyttämällä ainoastaan koiranäyttelyissä korkeasti palkittuja tuontiuroksia.

– **Käyttöominaisuus- ja luonnetietojen keräämiseksi kasvattajia ja koirien omistajia kannustetaan kokeisiin ja erityisesti pienoismäyräkoirien käyttötaipumuksikokeeseen.**

– **Välilevytyrän tehokas vastustaminen onnistuu selkävauksiin perustuvan jalostusvalinnan avulla.**

Vastustamisen tehostamiseksi selkävaukustuloksia tarvitaan runsaasti lisää. Liitto tukee kuvauksia maksamalla kuvaustukea koiran omistajalle. Röntgenkuvat arvostellaan keskitetysti. Tukea vastaan liitto saa kuvaukset käyttöönsä.

Mikäli koirien selkävaukkausmäärät jäävät alle asetetun tavoitteen (20 % sisältäen kaikki kotimaiset jalostusyksilöt), aloitamme prosessin selkävaukusten viemiseksi PEVISA-ohjelmaan.

Jalostustoimikunta ylläpitää kliinisesti oireilleista samoin kuin röntgenkuvatuista koirista tietokantaa. Tietokanta selkävaukuvatuista on kasvattajien käytössä liiton in-

ternetsivuilla. Tietokanta kliinisesti oireilleista on ollut ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2010 tietokanta on tarkoitettu saada kasvattajien käyttöön liiton internetsivuille.

2008 on käynnistetty yhteispohjoismainen hanke väli-levytyrää aiheuttavan geenivirheen löytämiseksi. Tutkimusta koordinoi tutkija Hannes Lohi.

– **Suomen Mäyräkoiraliitto kartoittaa epilepsian esiintyvyyttä ja kliinistä kuvaa liiton internetsivujen yhteydessä olevaa kyselylomaketta käyttäen.**

Jalostustoimikunta ylläpitää epilepsiaa sairastavista koirista tietokantaa. Tietokanta on ollut ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2009 tietokanta on tarkoitettu saada kasvattajien käyttöön liiton internetsivuille. Karkeakarvaisella kääpiömäyräkoiralla yksi epilepsiaa aiheuttava geenivirhe on löydetty. Muiden muunnosten sairastuneista ja terveistä koirista kerätään verinäytteitä tutkija Hannes Lohen tutkimusryhmän käyttöön muiden epilepsiaa aiheuttavien geenivirheiden löytämiseksi.

– **PRA:ata ja perinnöllistä kaihia (HC) vastustetaan PEVISA:n puitteissa. Muita silmäsairauksia vastustetaan jalostustoimikunnan suositusten pohjalta.**

Lyhytkarvaisten ja pitkäkarvaisten pienoismäyräkoirien PRA-sairautta aiheuttava geenivirhe on löydetty ja sitä kantavien koirien seulonta DNA-testillä on aloitettu. Liitto tukee tutkimusta taloudellisesti. Tukea vastaan liitto saa tutkimustulokset käyttöönsä.

Myös keratitista sairastavista koirista ja niiden sukulaisista kerätään verinäytteitä tutkija Hannes Lohen tutkimusryhmän käyttöön keratitista aiheuttavien geenivirheiden löytämiseksi. Kaihin geneettisen syyn jäljittäminen pyritään aloittamaan Hannes Lohen tutkimusryhmän kanssa.

– **Jalostustoimikunta ylläpitää tietokantaa todetuista silmäsairauksista.**

Tietokanta on ollut osin ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2010 jäsenelty tietokanta on tarkoitettu saada kasvattajien käyttöön liiton internetsivuille.

– **Pienoismäyräkoirien kokojen pitämiseksi rotumäärittelyn mukaisina rotujärjestö toivoo ulkomuototuomareiden käyttävän mittanauhaa entistä herkemmin ja kiinnittämään huomiota normaalikuntoisen pienoismäyräkoiran rintakehän oikeaan muotoon.**

6.3 SWOT-analyysi

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Populaatio Maailmanlaajuisesti levinnyt rotu.</p> <p>Luonne Parhaimmillaan reipas, itsevarma, ystävällinen ja perheuskollinen seura- ja harrastuskoira.</p> <p>Käyttöominaisuudet Parhaimmillaan riistasta kiinnostunut aito pienikokoinen mäyräkoira.</p> <p>Terveys Kohtuullisen terve ja pitkäikäinen rotu.</p> <p>Ulkomuoto Tiivisrakenteinen, lihaksikas ja kokoonsa nähden voimakas. Lyhyistä raajoistaan huolimatta liikkuvainen ja ketterä.</p> <p>Markkinapotentiaali Reipas ja hellyttävä olemus ovat markkinavaltti. Pentujen kysyntä vilkasta.</p>	<p>Populaatio Tehollinen kannankoko edelleen pienehkö.</p> <p>Luonne Sisuttomia ja epävarmoja yksilöitä löytyy.</p> <p>Käyttöominaisuudet Käyttöominaisuuksista ei ole luotettavaa tietoa sopivan käyttökokeen puuttuessa.</p> <p>Terveys Selkärangan välilevytyrää ja perinnöllistä kaihia esiintyy.</p> <p>Ulkomuoto Kondrodystrofiseen rakenteeseen liittyvä yleinen ja familiaarinen alttius selkä- ja sydänsairauksiin.</p> <p>Markkinapotentiaali Epävarmuus ja pelokkuus heikentävät markkinapotentiaalia.</p>
Mahdollisuudet	Uhat
<p>Populaatio Erisukuista jalostusmateriaalia on mahdollista tuoda. Kotimaisen populaation käyttöä on mahdollista tehostaa.</p> <p>Luonne Käyttöominaisuuksia ja luonnetta testaamalla on mahdollista löytää sopivan luonteen omaavia yksilöitä jalostukseen.</p> <p>Käyttöominaisuudet Käyttökokeissa palkittuja yksilöitä on mahdollista tuoda mm. rodun kotimaasta. Kotimaisen kannan yksilöiden testaamista voidaan lisätä, kun käyttötaipumuskoe saadaan käyttöön. Jäljestyskokeissa käyntiä voidaan tehostaa.</p> <p>Terveys Jalostusvalinnalla mahdollista vaikuttaa terveyteen.</p> <p>Ulkomuoto Jalostusvalinnalla suuri mahdollisuus vaikuttaa rakenteeseen ja kokoon.</p> <p>Markkinapotentiaali Kasvatustoimintaa on mahdollista lisätä tehostamalla oman kannan narttujen ja urosten jalostuskäyttöä.</p>	<p>Populaatio Rotujärjestö ei muuta jalostusstrategiaa. Harvojen tuontirosten ylikäyttö jatkuu sukupolvesta toiseen.</p> <p>Luonne Heikkohermoisuus lisääntyy. Rodun maine mukavana perhe- ja harrastuskoirana kärsii.</p> <p>Käyttöominaisuudet Käyttöominaisuuksista ei välitetä ja ne heikkenevät tai katoavat kokonaan.</p> <p>Terveys Välilevytyrän vastustamisesta ei välitetä ja sairaus yleistyy. Perinnöllinen kaihi lisääntyy vastustamistoimista huolimatta.</p> <p>Ulkomuoto Kääpiökoiramaiset ulkomuoto-ominaisuudet yleistyvät.</p> <p>Markkinapotentiaali Kysynnän ja tarjonnan välinen epäsuhta johtaa pentujen tehtailemiseen.</p>

6.4 Riskien hallinta

Varautuminen ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten välttää	Toteutuessaan merkitsee
Jalostuspohja kaventuu.	<p>Rotujärjestö ei kykene muuttamaan jalostusstrategiaa. Jalostukseen on mahdollista käyttää liian harvoja koiria.</p> <p>Kasvattajat tuovat ja käyttävät liian harvoja sukuja edustavia koiria.</p>	<p>Jalostusstrategian muuttaminen.</p> <p>Populaation rakenteen seuraaminen.</p> <p>Urosten jälkeläismäärien seuraaminen.</p>	<p>Urosten ja nartujen tehokkaampi käyttö.</p> <p>Tuonti- ja lainakoirien järkevä käyttö.</p> <p>Jalostusurosten jälkeläismäärien rajoittaminen.</p>	<p>Rodun geneettinen monimuotoisuus vähenee.</p> <p>Viat ja sairaudet runsastuvat.</p> <p>Luonteet heikkenevät.</p>
Perinnölliset sairaudet lisääntyvät huomattavasti.	<p>Jalostuspohjan kapeus.</p> <p>Tuonnit maista, joissa terveystilanteesta ei ole saatavana tietoa.</p> <p>Sairausgeenien ryvästyminen.</p>	<p>Terveyskartoitusten tekeminen.</p> <p>Avoin tiedonkulku kasvattajien ja rotujärjestön välillä.</p> <p>Sairauksiin liittyvän tutkimustoiminnan seuraaminen ja osallistuminen siihen.</p>	<p>Sairaiden koirien karsiminen jalostuksesta.</p> <p>Jalostusurosten ylikäytön välttäminen.</p> <p>Sukusiitoksen välttäminen.</p>	<p>Sairaiden koirien määrä lisääntyy.</p> <p>Rodun suosio laskee.</p>
Luonteet heikkenevät.	<p>Rotujärjestöllä ei ole mittareita luonteiden kehityksen seuraamiseen.</p> <p>Kasvattajat eivät karsi ei-toivottuja luonteenpiirteitä omaavia yksilöitä jalostuksesta.</p>	<p>Luonteiden seuraaminen käyttökokeiden, jalostustarkastusten ja luonnetestien avulla.</p>	<p>Jalostusyksilöiden luonne testataan käyttökokeissa tai luonnetestissä ja jalostukseen käytetään ainoastaan vahvahoimaisia yksilöitä. Arki- luonteet kartoitetaan kyselytutimuksella.</p>	<p>Pelokkaiden ja heikkohermoisten koirien määrä lisääntyy.</p> <p>Rodun suosio laskee.</p>
Käyttöominaisuudet heikkenevät.	<p>Rodunomaista käyttökoetta ei ole.</p> <p>Koirien omistajat eivät ole kiinnostuneita testaamaan koiriensa käyttöominaisuuksia.</p> <p>Kasvattajat käyttävät jalostukseen koiria, joilla ei ole rodunomaisia käyttöominaisuuksia.</p>	<p>Käyttöominaisuuksien yleisen arvostuksen lisääminen valistusta lisäämällä.</p> <p>Kasvattajien kannustaminen koirien testaamiseen.</p>	<p>Riistaviettisten yksilöiden aktiivinen hakeminen jalostukseen.</p> <p>Testattujen jalostuskoirien tuonti / lainaaminen.</p>	<p>Käyttöominaisuudet kadotetaan.</p>

6.5 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Säilytetään ennallaan	Muutetaan 2008	Kehitetään 2008–2010 aikana	2011	2012–2013
<ul style="list-style-type: none"> – Koe- ja näyttelykäyntien tilastointi ja seuranta – Jalostusurosten jälkeläismäärien seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> – Jalostusohjesääntö – Jalostustarkastukset (liittyen jalostusohjesääntöön) – Pentuvälitys (liittyen jalostusohjesääntöön) – Jalostusurosluokat – Sairauksiin ja vikoihin liittyvä tiedonkeruu, tilastointi, tietojen julkaisu ja seuranta – Lisätään informaatiota käyttökokeista – Lisätään informaatiota LTE- ja MH-testeistä 	<ul style="list-style-type: none"> – PEVISA vastaamaan paremmin nykyistä tilannetta – Geenitestityöryhmä jalostustoimikunnan yhteyteen – Silmäsairauksiin, epilepsiaan ja välilevytärään liittyvien tietokantojen julkaiseminen kotisivuilla – Sähköiset kyselylomakkeet mäyräkoirien sairauksien seurantaan – Sähköinen pentuelomake mäyräkoirien lisääntymisominaisuuksien seurantaan – Liiton kotisivut jalostajia teknisesti paremmin palveleviksi – Tehdään kyselytutkimus terveydestä ja arki-olun ongelmista – Jalostuslaskurin kehitys – 2009: Aloitetaan prosessi kokoristeytysten sallimiseksi rajoituksitta 	<ul style="list-style-type: none"> – Analysoidaan 2003–2007-sukupolven kehitystä – Geenitestitilanteen ja tulosten tarkistaminen – Tehdään kyselytutkimus metsästyskäytöstä 	<ul style="list-style-type: none"> – JTO:n päivitys – Käynnistetään tarvittaessa prosessi selkäkuvausten viemiseksi PEVISA-ohjelmaan

7 – Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Tavoiteohjelman toteutumista seurataan ja päivitetään vuositasolla. Kattava yhteenveto ja päivitys tehdään viiden vuoden välein ennen seuraavaa PEVISA-kautta.

8 – Lähteet

Internet:

- Suomen Kennelliiton jalostustietokanta <<http://jalostus.kennelliitto.fi>> 15.4.2008
- Suomen Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.mayrakoiraliitto.fi> 15.4. 2008
- Ruotsin Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.taxklubben.org>. 15.4. 2008
- Norjan Mäyräkoiraliiton www-sivusto: <www.norskedachshundklubbersforbund.org/>. 15.8.2006
- Tanskan Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.dgk.dk> 15.4. 2008
- Luonnetestitulosten tietokanta. <www.dogsports-online.com/lte/>. 2.5.2008
- Suomen Palveluskoiraliiton luonnetestitulokset / toimisto ja internetsivusto <www.palveluskoiraliitto.fi> helmikuu 2008
- OFA, Othopedic Foundation for Animals -järjestön www-sivusto <<http://www.offa.org/stats.html>>

Julkaisut:

- Apua minulla on mäyräkoira -kansio. Suomen Mäyräkoiraliitto, uusittu painos, 2006
- Ball MU, McGuire JA, Swaim SF, Hoerlain BF: Patterns of occurrence of disk disease among registered Dachshunds. JAVMA 1982
- Suomalainen koirakirja, toim. Matti Nurminen & Saki Paatsama, Otava, Helsinki 1972, sivut 176–200: Börje Ehnbergin artikkeli mäyräkoirista.
- Engelmann, Fritz: Der Dachshund, Neumann 1924
- Finska Taxklubbens publikation Nr.1/1952
- Gordon, Ann The Dachshund, 2000
- Hackmann, G. W. När seklet var ungt. 1952
- Haikka, Sari: Koiran kotilääkäri, Gummerus Kustannus OY 1995
- Kalling, Märten Taxen i Sverige. 1949
- Lampero Markku: Uusi suomalainen mäyräkoirakirja, KR-Kirjat Oy 1993
- Mäyräkoiramme – våra taxar 2/1997, SML:n 50-vuotisjuhla-julkaisu
- Saksan mäyräkoiraliiton (DTK) 100-vuotisjuhla-julkaisu Ein Blick zurück 1888
- Schmidt-Duisberg, Kurt, Tax, 2007
- Suomen Mäyräkoiraliiton Erikoiskantakirjat I –VII
- Suomen Mäyräkoiraliiton vuosikirjat 1988–2006
- Svenska Taxklubben 100 år. Jubileumsskrift
- Söderberg, Brita: Taxlexikon. 1965
- Wikström, Birgitta; Koiran sairaudet, Tammi 1995

9 – Liitteet

- 9.1 Rotumääritelmä
- 9.2 Mäyräkoirien sairaudet
- 9.3 Mäyräkoirien rekisteröintiohje
- 9.4 Jalostustoimikunnan tehtävät ja työnjako
- 9.5 Jalostus-/jälkeläistarkastusten järjestäminen
- 9.6 Jalostusohjesääntö